

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Lauapäeval, 15. nov. 1975
Nr. 88 (4078)

17. aastakäik

Göteborgis toimub äärmiselt huvitav rahvakunsti näitus

GÖTEBORG (EPL) – Kolmapäeval, 5. novembril avati Göteborgi Eesti Majas eesti rahvarõivaste ja -tekide näitus, mis toimub Raamatuaasta ja Nais-
teasta režiis. Näitus lõpetati Eesti Majas pühapäeval, 9. novembril. Esma-
päeval, 10. novembril viidi näitus üle Länssparbankeni ruumidesse, Västra
hamngatan 7, Göteborgis, kus see on külastajale avatud kuni 21. novembrini
(panga lahtioleku ajal kella 9 ja 18 vahel). Üleviimine toimus panga juhata-
se initsiatiivil, tingitud suurest huvist, mida rootslased näitusel Eesti Majas eesti
rahvakunsti vastu osutasid. Kuid ka eestlaste huvi on olnud suur. Avaõhtul re-
gistreeriti kokku 102 külastajat.

Näituse korraldamine on
asjatundlikes kätes. Peakor-
raldajal pr. Elmiere Kägil on
õnnestunud siinseilt kaas-
maalastelt hankida kodumaal
valmistatud originaalseid ja
erinevaid rahvarõivaid Lõu-
na-, Põhja-, Lääne-Eesti ja
saarte aladelt, samuti saani-

ja vooditekke ja seinavaipu.

Näitus sisaldab ka õllekap-
pu, vanu seinachteid ja etno-
loogilist kirjandust. Näitus
hõlmas mõlemad Eesti Maja
seitskondlikud ruumid ja ek-
sponaatide ülesseadmine
toimus sisearhitekt Harri
Veltri nõuande kohaselt.

Näitus avas kell 19 Elmiere
Kägi, kes oma lühidas sõna-
võtus tõstis esile eesti naiste
tööd minevikus, kellele töö-
skus, virkus ja lumeeel vääri-
vad austust. "Tahame esi-
jones tutvustada noortele
nende esemete loomingut ja
traditsiooni," ütles ta ja
meenutas seejuures C.R. Ja-
kobsoni sõnu "Sakalas" 1850-
ndal aastal: "Ärgem imet-
legem ainult võõrast vara,
vaid võtke kalli pidada,
mis oma on!"

Kuna ka rootsi külalisi oli
arvukalt kohal, siis lisas El-
miere Kägi oma eestikeelsele
avavõnale ka rootsikeelse tei-
sendi.

Näituse avamisel viibiv
prof. Gustav Ränk kõneles
värvikaalast ja ornamenti-
kast eesti rahvakunsti,
peamiselt rahvarõivastes. Ta
ütles, et eesti rahvakunsti kü-
sitlemisel tuleb vaadelda neid
esemeid, millel see kunst
esineb. See esineb naiste riie-
tuses. Alguses olid naiste see-
likud kas mustad või tume-
punased. Peamiselt siiski
mustad, eriti varasemad see-
likud, mis tämber puusade
keerati. Neil polnud mingit
mustrit, kirja ega värvi. Oli
vaid must riie, mille all serval
pronksspiraalid. Selline oli
ainuke ilustus 14. ja 15. sa-
jandi. Metall või timanaastad
asendasid tollal kõiki tekstiil-
lustusi. Mida rohkem me aga
olevikule läheneame, seda
värvirikkamaks muutuvad
naiste riided. Must seelik saab
esialgu alla viirud, nagu neid
on näha veelgi Sörve naiste
seelikut.

ja siis muutub sama seelik
17. sajandi lõpul äkki värvi-
Järg lk. 11

Rahvakunsti näituse avamisel Göteborgi Eesti Majas. Korraldajaid ja esinejaid, vasakult Arvi Moor, Hilja Ivalo, Gerhard Peet, Elmiere Kägi, dr. Nilsson, Karin Aasma, prof. Gustav Ränk, Ingrid Osvald-Jakobson ja Elmar Aibast. (Foto Kopier).

Rahvakillu jõud on tema kultuuris

Soome kirjanik ja teatriarvustaja Tuuli Reijonen on viibinud Stockholmis ja avaldab oma kultuuri- ja teatrimuljeid ajalehes "Uusi Suomi" pealkirja all "Sügispile Stockholmist". Kirjeldades Rootsi pealinna teatri- ja muusikaelu puudutab kirjanik lõpuks ka Rootsi eesti pagulaskultuuri: Helsingi konverentsi võidukaare all suruti puruks mitu balti pagulaste katset oma häält kuuldavale tuua. Nad sunniti vaikima."

– Balti rahvaste kultuuri-
lu võrrastel maailmal jätkub
elavalt. Nad on palju korda
saanud, ka arvestades laie-
mate perspektiividega. Näi-
teks on eesti pagulaskirjandus
silmapaistvalt viljakas. Pole
küll mingeid tippsaavutusi,
aga tase on võrdne maailma-
kirjandusega.

Ei ole ju sealgi viimasel ajal
märgetud mingeid tippe ühe-
ski suunas. Meil Soomes tun-
tud kirjanikud jätkavad oma
toodangut oma kirjastuste

vahendusel: Bernard Kangro,
Arvo Mägi, Kalju Lepik, Il-
mar Jaks, Arved Viiriald,
Ivar Ivask – kaks viimast
Ameerikas.

Kui dr. Ivask äsja käis oma
endisel kodumaal Eestis, ei
saanud ta tollist läbi viia oma
kirjanduslikku uurimust, mis
on kõikjal tunnustatud teos.
Noort tõusvat kirjanikepõlv
Rootsis esindavad andekad
Helga Nõu ja Ilona Laaman
ning Inglismaal Elin Toona.
Raimond Kolgi on ilmunas

uus romaan, mis oma aineva-
likuga kindlasti äratas mõt-
tevahetust. Valev Uibopuu,
kes on enim tõlgitud ja tuntud
eesti kirjanik Soomes, ei ole
viimasel ajal avaldanud mi-
dagit uut, kuma ta tegeleb te-
aduslike uurimustega. Ta on
praegu soome-ugri instituudi
juhataja Lundis.

Rootsis ilmub paar eesti-
keelset ajalehte ja mitu kul-
tuuriajakirja.

Pagulaste muusikaelu on
Järg lk. 11

Vene saatkond süüdistab rootsi giidi

N. Liidu suursaatkond esitas rootsi politseile kaebuse rootsi-
poolse vene keele tõlgi ja turistgiidi Irina Elkonin-Johanson
vastu, kuma see olevat "lubamatult ähvardanud" Inturisti
Stockholmi-sheffi Vladimir Sheini ja seda "taga kiusanud".
Irina Elkonin-Johanson on töötanud Nymman & Schultz'i reisibü-
roole, millisel Inturisti sheff oli varem nõudnud vene sünnipa-
raga daami asendamist mõne teisega, mh. üteldes, et tõlk on
"juuditär ja ei räägi ega kirjuta head vene keelt", mis ei vasta
tiele.

Tõlk protesteeris tema
ametisse segamise vastu
Rootsi poolel kahe tele-
grammiga N. Liidu saatkon-
nale nõudes Sheini kojusaat-
mist ja kui see ei sünni luba-
nud teha skandaali, Irina El-
konin-Johanson on elanud
Rootsis 13 aastat, abielus
rootslasega ja rootsi kodanik.
N. Liidu saatkond on osutanud

vastumeelsust, et ta puutub
kokku N. Liidu turismigrup-
pidega ja tõlgib materjali,
mis selat on pärit.

Nagu Nymman & Schultz'i di-
rektor ajakirjandusele kinni-
tab, on venelastele vastu tul-
nud ja pr. Johanson tegevus-
est kõrvaldatud. Protestide-
le, mis olid adresseeritud vene

Järg lk. 11

EPL

Laupäeval, 15. nov. 1975

Ümberkorraldus

President Fordi poolt viimase kuuvahetuse ettevalmistatud ümberkorraldus USA juhtkonnas tipus äratas elavat tähelepanu kogu maailmas, eriti aga ameerika liitlaste juures Euroopas. Rohkete kommentaaride peateemaks sai küsimuse uurimine, miks vallandati USA senine kaitseminister James Schlesinger? Vastuse otsijate hulgas oli läänesaaks suurleht Frankfurter Allgemeine oma 5. novembri numbris toodud ülevaatega "Schlesinger mahnte wie Churchill" – s.o. Schlesingeri manitses nagu Churchill. Ülevaate autor Adelbert Weinstein leidis kokkuvõtet järgmist:

Ameerika vallandatud kaitseministri James Schlesingeri tekepsidamiseks praeguses olukorras oli: Kui Nõukogude divisid täna atlandirindel Kesk-Euroopas kallale tungiks, võiks nad kahe nädalaga Kanada rannikule jõuda. Nato kahepärasest olevast jõududest ei piisaks, et vaenlast välksõja vallandamise eest ära hirmutada. Selle tekepsidamise kohaselt vannutas Schlesinger veel hiljuti Kongressi ja Ameerika liitlasi, et Lääne nõrkust konventsionaalsete sõjajõudude poolest ei võetaks kergel käel, sest see tähendaks kogu heidutustrategia hukutamist, hoolimata oma aatomirelvadest.

Need sõnad lausuti ägedas heitluses vajalike rahasummade määramiseks ameerika riigikaitsele. Aga James Schlesinger ei ole mees, kes püüab üht mõõduvat edu saavutada sünteesitulevikuvisionide poliitika abil. Ta usub end pidevalt olevat kol. istatud hoiatama kahekordse hädaohu eest. Ida relvastumine ja lääne väime lõtvus selle suhtes. Seepärast manitseb ta oma kaasnegesid teisteidseid Churchilli sõnu: "Mitte korralta hulumeeleust julgeolekupoliitika, mis meile juba üksikord peasegu oleks eli maksma läinud."

Akadeemik Schlesinger on aga Churchillist lahkumisevalit alati püüdnud kõiki arvude abil veenda. Kui inglise suur koonemee mõjutas tundmusi, siis pöördub Schlesinger mõistuse poole: Nõukogud on eurooparinnet tugevdanud 100 000 mehe võrra. See tähendab, et viimase kümne aastaga on Varssavi-pakt suurendanud oma vägesid 20 protsenti. Ühendriigid aga on vähendanud oma kaepärast olevaid väeüksusi 20 protsenti

võrra. Ka strateegiliste tuumarelvade alal nihutavad Nõukogud end tippu, mitte ainult arvu poolest. Rakettide elektronvarustus, nende tabamistäpsus ja megatonni kaal on pidevalt parandamisel.

Schlesinger usub, et praegu võiks Lääs ainult üle elada, kui ta oma aatomilavi sõjakorral väga madalale laseb. Aga kümne aasta pärast ei saa ta kaost üle elada vaevalt siiski, kui kõikehävitavaid relvi kohe kasutamisele võtaks. Sest kui Nõukogude edusammud jätkuvad ja Lääs püsib tagasihoidlikuna, peaks teine pool nii tugevaks muutuma, et ta esimest lööki andes hävitab kõik ameerika relvad, kaasaarvatud soomussilodest olevad raketid. USA poleks üldse enam võimeline teist lööki andma. Et niisugust olukorda ära hoida, nõuab Schlesinger tasakaalu säilitamist, kus ükski pool poleks teisest tugevam. Ta püüab kas nõudmise selektiivseteks märkideks tuumarelvadele, oigu "esimeseks löögiks" või ähvarduseks sellega teatud piiratud ruumis.

Kõigest nähtub, et peale USA enese huvide pidas Schlesinger silmas ka liitlaste huviseid Euroopas. Miks oli siis vaja seda geniaalset kaitseministrit ametist vallandada? Kui jätta kõrvalde valimisastaga seotud kaalutlused, mis president Fordile võibolla sugereeris vajadust näidata kord tugevat kätt, tuleb põhjust otsida pinevusest Schlesingeri ja välismistri Kissingeri vahel. Ütelakse, et Schlesinger pole nõus Kissingeri pingelangetamise poliitikaga, aga see on ainult pooldõde. Ka Schlesinger soovib pinge langust, aga seejuures peab tema arvates heidutuse kvaliteet igakülgsest püsima jääma. Ta leidis, et pärast tipptõhkamist Viadivostokis ei olnud see enam kindlustatud.

Kissingerile on aatomiajastu pidevaks kriisiks ja ta püüab seda SALT nimeliste läbirääkimistega ohjeldada nii, et tehnokraatide mõlemalt poolt oleks raskem maailma õhku lasta. Schlesinger ei poolda seda ideed, kuna tulemused on oodatust halvemad. Tema langusega on Kissinger esialgu küll võitja, aga kas tema ettekujutused julgeolekust pika-peale teoks saavad, on igatahes ebakindel.

A. K.

Kohalik elu

GÖTEBORG

"Roosad prillid" Pinna Studio küllalistendust Hugo Raudsepa komöödiaga "Roosad prillid" toimub Munkelbäcki koolimaja auals täna õhtul, laupäeval 15. nov. kell 19. Kõik kaasmaalased tere tulnud!

BÖRÄS

Pinna-Studio Raudsepa komöödiaga "Roosad prillid" lavastub Böräsis püüa-päeval, 18. nov. kell 14 Eng-elbrektsskolas.

STOCKHOLM

Ettekandeõhtu E.K. Naissektsooni ettekandeõhtu liikmetele ja nende küllalistele (ka meesküllalistele!) peetakse Jakobiri kiriku kogudusesaalis, Malmtoorgatan 5, kesknädalal 19. novembril kell 17.00. Enne ettekandeid, milledaga alatakse umbes kell 18.00, pakutakse kohvi. Mõlemad Naissektsooni kirjan-duse õpingri lektorid annavad vestluse kujul vastuse meile poolt nelle esitatud küsimustele:

Arvo Mägi – Kuidas valmib edukas näitemäng? Milliseid erinõudeid esitab kirjanikule näite-mängukirjutajamine?

Kajtu Lepik – Kuidas valmib hea luuletus? Millist see tuleb, et üks luuletus läheb lugejale südamesse ja jääb sellesse kinni, teisest aga võivad siinad üle libiseda ilma jälge jätmata?

Seetõttu on õhtust ootame eriti noorte tähelepanu ja osavõttu. Arvame, et neile oleks huvitav tutvuda mõlema kirjanikuga ja heita pilku nende "lõppkõrdesse". Kõõlõplased ja õõlõplased on sel õhtul Naissektsooni küllalised ja vabas-tatud osavõtmaks.

Loosimisele tulevad mõningad August Mägi toosed.

Osavõttu palume teatada Siiri Kandrelle tel. 48 68 88, Henriette Periliale tel. 749 05 95 või Ella Priuhale tel. 47 70 81 kuni teisipäevani, 18. novembrini.

STOCKHOLM

Samaritide jõululaat Teretulemast samaritide jõulu-laadale, mis toimub püüa-päeval, 30. novembril kell 15–19 Jakobiri kiriku kogudusesaalis, Malmtoorgatan 5. Kavas: kell 16–18 muusikat ja deklamatsoone Eesti Alkooli õpilastelt. Kontserdi osas esineb laulaja tenor Raimund Ralvde ja klaveril helilooja Salme Purre. Lühisõnavõttud Marie Kopperma-nilt ja Vera Poska-Grünthalilt. Jõululaadalt on võimalus osta eestimustrillisi käsitõid, raamatuid ja heliplaate jõulukingiks. Loteri ja kohvilaud. Sissepääs 10.- Kaasmaalased, toetage samaritide tööd ja ostke oma jõulukingid nende laadalt.

STOCKHOLM

Nordiska Museet Eesti Pensionäride Ühing Stockholmis külastab reedel, 21. nov. kl. 11 Nordiska muuseumi,

STOCKHOLM

Laulle ja muusika pärasõnuna Publiku soovil tuleb "Laulle ja muusika pärasõnuna" kordamisele laupäeval, 22. novembril kell 15 Jakobiri kiriku kogudusesaalis, Malmtoorgatan 5. Piletid saadaval üks tund enne algust koha peal. Kaastegevad: näitleja Mare Leet, helilooja Salme Purre ja tenor Raimund Ralvde. Teretulemast!

KIRIKLIKKE teateid

EELKIRIK

STOCKHOLM: Jakobis peaju-malat. 16/11 kl. 14, kogu õp., orelli H. Klisk, laulur.

ALINGSÄS: Maakirikus surnu-tep. jumalat. 22/11 kl. 15, õp. Re-

bane, orelli PG Strömberg, armu-laud, laululehad.

ESKILSTUNA: Forsis surnute-p. jumalat. 23/11 kl. 14, praost Kool-meister, orelli R. Heinmets, armu-laud, laulur.

GÖTEBORG: Kristiines surnu-tep. jumalat. 23/11 kl. 14, õp. Re-bane, orelli PG Strömberg, armu-laud, laululehad.

GÖTEBORG: S:t Paulis surnu-tep. jumalat. 16/11 kl. 14, õp. Wi-lund, solist orelli Gustafsson, armu-laud, laululehad.

HELSINGBORG: Känpunkte-mis jumalat. 15/11 kl. 16.30, õp. Laante, A. Laur ja Lauri noorte kvartett.

KOPENHAAGEN: Tauseni ki-rius jumalat. 15/11 kl. 14, õp. Laante, A. Laur ja Lauri noorte kvartett.

KUMLA: Kirikus jumalat. 16/11 kl. 15, õp. Rebane, armulaud, lau-lur.

LANDSKRONA: Johanneses jumalat. 16/11 kl. 17, õp. Laante, A. Laur ja Lauri noorte kvartett.

LUND: Petersgärdenis jumalat. 16/11 kl. 14, õp. Laante, A. Laur ja Lauri noorte kvartett.

MALMO: Saksa kirikus jumalat. 16/11 kl. 12.30, õp. Laante, A. Laur ja Lauri noorte kvartett.

ÖREBRO: Olaus Petris jumalat. 16/11 kl. 13, õp. Rebane, laulur.

SOOME ORTODOKSIKIRIK GÖTEBORG: Öhtuteen. 15/11 kl. 17 KFKU ruumes Parkg. 11 ja li-turgia 16/11 kl. 11 samas, õlmpir. Juhkam.

VABAKIRIKUD STOCKHOLM: Eesti Neli-pühi Kirik, Brävallag. 11 jumalat. 16/11 kl. 11. N. Kõrm ja H. Laur.

STOCKHOLM: Normalmi Bapt.-Kirik, Norrullag. 37 palve-koosolek 15/11 kl. 16. Valm ja R. Rebane. 16/11 kl. 14 jumalat, A. Vaim, laulus esinevad E. Rebane ja R. Rebane.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 16/11 kl. 11. V. Kubja.

GÖTEBORG: Smynra, Parkg. 1 jumalat. 15/11 kl. 15 ja 16/11 kl. 15, Helmo Vilholm, koor, solist.

GÖTEBORG: KFM, Parkg. 11 jumalat. 16/11 kl. 11, noored sõnas-lauslus. Pühi-l ja palvet. 15/11 kl. 15 ja 16/11 kl. 12.

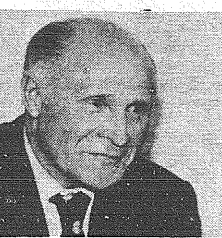
NORRKÖPING: Betania, Bräddg. 54 palvet. 15/11 kl. 17. Ta-bernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 16/11 kl. 13, kohal. vennad.

Eesti oli esindatud kongressil Mehhikos

Eesti Meremeeste Uniooni peasekretär Nikolana Metslov võitis oktoobri teisel poolol osa Rahvusvahelise Vabaduse Kutsesõnaga Konföderatsioon (ICFTU) ülemaailmsest kongressist Mexico Citys. Eesti Meremeeste Uniooni on teatavasti ICFTU liige. Kongressil osalesid ka Eesti meremeeste esindajad, kes olid saadud Eesti Meremeeste Uniooni poolt. Kongressil osalesid ka Eesti meremeeste esindajad, kes olid saadud Eesti Meremeeste Uniooni poolt.

Seejärel ICFTU kongress üle-tas oma suurejooneliselt korralduse, maa juhtivate tippe osavõttu ja südamliku vastuvõtu poolest mit-med varem kongressid. Mexico president Echeverria, kellest muide loodetakse K. Waldheimi järeltulejal UNO peasekretäri ko-hal tuleval aast – tal, võitis isiklikult osa kongressi avamisest ja esines seal pühapäeval. Kongressi ICFTU nimelise asula Mexico City kühile al, saadudesse sinna helikop-teril. Osa võtna olid kutsatud kõik kongressiliikmed koos abikaasa-ga ja avamispidustus oma ek-sotilisusega – masikides rahva-tantsijad, muusikamehed melle tundmatute mänguristadega jne. jätis sügava mulje. Kongressi pealeleatagid abikaasad olid kutsutud õhtuks pealeõhtunaks pre-sidendi abikaasa juure vastuvõtu-le. Eestit esindas sel puhul Erika Metslov.

Teiste drituste kõrval tuleks veel eriti esile tõsta tõe- ja sõtsiaalmi-nistri poolt korraldatud õhtusõõki saadikutel ja nende saatjatele. Sel puhul korraldatud muusikalisel kava – laulukoori, orkestri ja so-listi ettekanded olid alulaadne ja suurepäraline. Nii häid jõude on "vanas maailmas" harva leida. Mexico kutsesõnaga korralda-

Eesti Meremeeste Uniooni esindas ICFTU-kongressil Mexico Citys peasekretär Ni-kolana Metslov.

sid kongressist osavõtjatele mit-mel huvitavaid väljaseite. Kongressi delegaadid sõidutati bussidel kongressile ja tagasi. Busside es liikusid alati politseinikud mootorrattal, nende abill oli liikumine kergem ja saadi tunnik-lavast kinni pidada, ilma nendeta oleks 9-miljonilises Mexico Citys liikumine raskem kui vaevaleine olnud. Huvitavad olid väljaseitõid kuulsasse Acapulcosse ja püra-miidide linna.

Kongressil osavõtjate hulgas oli palju inimesi, kes olid külastanud mitmed rahvaid ja mald. Kõigile jätis aga seekordne Mexico kü-lastamine erakordselt huvitava ja meeldejätkuv mulje.

Kongressi tegelik töö oli väga laulauluslik ja haaras väga mit-mekesiseid alasid. Mitmed era-kordsed probleemid, mis olid poliitilise ilnega, heitsid oma varju kongressi tööle. ICFTU peasekre-täriks valiti tagasi Otto Kersten Lääne-Saksamaalt.

Evi (n-na Pahn) ja Indrek Mar-tinsonil sündis Huddinges tütar.

Samon Roots

SERGI SAMON

Apostliku Üigeusu Kiriku silma-paistvamaid valmulikke, praost-õlmpreester Sergi Samon, San Francisco koguduse hingekarjane, saabub 18. nov. Göteborgi Kiriku Sinodi soovil Göteborgi.

Sergi Samon külastab teel Rootsi ka Ingelsmaa kogudust ning ka-vatseb siins läbirääkimisteks Si-nodi ja kiriku tegelestega kaueamati aega peatuda. Tema peakortleriks jääb praost-õlmpreester Nikolai Raagi koad Göteborgi.

"Kimp rukkililli eesti talu kalmule"

Aasta tagasi suri Kanadas iseseisvas Eestis üldtuntud põllumajandusteadlane ja ühistegelane Abel Käbin. Ühistegevuse ja ühistegelike keskasutuste reformi puhtu hui valiti ta eumrettevõtte "Li hieksport" juhataise liikmeks ja 1937 selle esimeheks, kus töötas edukalt kuni Eesti omariikluse lõpuni.

Kanadas oli ta Toronto lähisteel Oskvillele suure puuviljafarmini valitsejaks. Temalt jäi maha silmapaistev uurimus ja käsikiri eesti talust, põllumeeste põlvkondade võitlustest läbi aegade kuni meie kodumaa praeguse okupeerimiseni ning eesti põllumehe ja tema põlise eluaseme hävitamiseni. Selle sügavalt eetilise uurimistöö on ta pealkirjastanud "Vaim ja muld", alapealkirjaga "Kimp rukkililli eesti talu kalmule".

Tema mahajäänud sõprade ja kaasaegsete poolt kujundati käsikirja väljaandmiseks raamatuna Kirjastusfond, kes nüüd selle teose trükitist ilmunisega on täitnud olulise ülesande. Ligi 200 leheküljelise raamatu välimuse on kujundanud ja illustreerinud kadunu sugulasi kunstnik Abel Lee.

See sisukas ajalooline ja agaraarfilosoofiline teos eesti talu ja põllumehe arenguloost muistsetest aegadest alates hõlmab oluliselt ka meie rahva arengut koos tema võitluste ja saavutuste, kannatuste ning kaotustega. Autor lausub raamatu alguses:

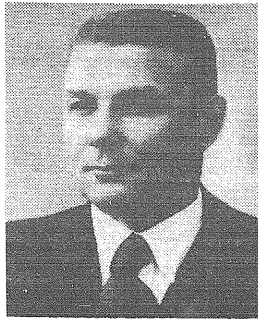
"Muinasteadus lubab vilista, et põlluharimise algel esinesid Eesti alal juba enam kui 2000 aastat enne Kristuse sündi. Võttis palju aega enne kui eesti talu arenes nii kaugele, et algas taluolu põlluharimisega ja et tekkisid külad ning küjunes külaelu. Sellest 2000-st aastast eesti talu oli vaba omal vabal maal umbes tuhat kakssada viiskümmend aastat.

Sellest järeldame, et ilalgi et tohi mõtta eesti maa, eesti talu ja eesti rahva saatust ning käekäiku ainult viimaste aastakümnetega. Mõeldatiks kõlbavad siin ei vähemad mõõdupuud kui sajandid. Kuid millal ja kuidas sündis eesti põllumees? — "Vere ja mulla seosest võrsuvad rahvad, nende mõttemaailm ja käitumine", on kirjutanud professor Jüri Uluots..."

Raamatu lõpul kirjutab autor: "Eesti talu on hävitatud, põllumees mõneti likvideeritud. Talus sündinud, kasvanud ja karastatud vaim aga elab. Ta on ja jääb eesti rahvale elujõu allikaks alati. Käs ja millal ning mil moel tõuseb eesti talu jälle üles surnulist? Maailmas pole midagi jäädavat, kõik on muutuv... ja mitte esimest korda pole Eesti maa ja rahvas ängistava raskuste koormaa all..."

Abel Käbina raamatu "Vaim ja muld" Kirjastusfondi kuuluvad: toimetajatena Lili Käbin ja Salmekbaum, kujundajana ja illustraatorina kunstnik Abel Lee, esimehena E. Kuutma ning liikmetena: Artur Ekbaum, A. Irs, Leo Karupää, E. Kuris, Valter Soo ja

Osvad Viirsoo, Raamat trükiti Estoprinti trükikojas Kanadas, Torontos. Rootsis võtavad tellimisi vastu Kirjastusfondi liikmed: Leo Karupää — Movigen 4, 103 60 Spänga, telef. 08/383 044, Valter Soo — Lostigen 28, II, 171 71 Solna, telef. 08/851 328 ja Osvald Viirsoo — Lagerbringväg 4 A, 223 60 Lund, telef. 046/110 715. Raamat köidetult maksab 40:— ja köitmata 34:—, mida saab sissemakssta Korp! Rotalia postgrosse nr. 11 12 60-6 või O. Viirsoo postgrosse nr. 43 33 56-8.

Postumusest ilmunud raamatu autor Abel Käbin.

Eesti rahade "turuhind"

NEW YORK (VES) — Numismatikute ajakiri "The World Coins", mis ilmub Sidney, Ohio, toob oma oktoobrinumbris ulatusliku kirjelduse Eesti Vabariigi rahadest. Kolme leheküljelise artikli pealkirjaks on "Estonian's 18 coins span 15 years". Autoriks on Bob Berman Los Angelesest.

Kolmel leheküljel antakse lühilevaade ka Eesti saatusest, märkides, et kolikombel, et 24. veebr. 1918 liitumise väljakuulutanud Eesti sai tegelikult liitumiseks 2. veebr. 1920. Järgnevas kirjutuses antakse üsna huvitav ülevaade Eesti metallrahadest kuni Vene okupatsioonini punahordide poolt. Rahade kogujatele antakse ka praegu

Läänes Hlilvel olevate, põgenike poolt väljatoodud E.V. metallrahade hinnad. Näit. maksab ajakirja teatel ülikooli juubeliraha 30 ja 1933.a. laulupeo mälestusraha 35 ja 55 dollarit.

Oswald Mitt, arhitekt New Yorgis, viibis ametülesannetes Saudi Araabias ja peatus tagasisõidul ka Geislingenis, kus ta varem põgenikuna elas oma perekonnaga.

Tiia ja Mart Nurgal Huddinges sündis esimese lapsena tütar. Mart Nürk, noor õigusteadlane oli vaehepeal Stockholmil Eesti Maja majavõtteks, Tiia Nürk on eesti alghooli õpetaja.

Tänk, det visste jag inte...!

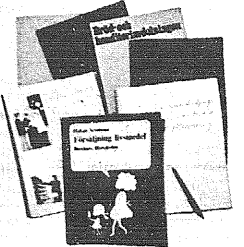

Stä i butik är minsann inte bara att fylla på i tomma hyllor och slå in priser i kassaapparater.

Icke!

Det är också kurser och utbildning, plugg och praktik. Vi måste veta en hel del, både när det gäller att sköta de varor vi har hand om och hur man svarar på alla knepiga frågor, som konsumenterna ställer. Och har rätt att få svar på!

Sä tveka inte att be om råd och tips och upplysningar. Eller att påpeka, ifall något inte är som det skall. Vi är inte felfria. Och inte allvetande — men allti vi vet och kan, är vi glada att få dela med oss av.

Nu i samband med vår stora satsning på färskvarorna har en brett upplagd informationsverksamhet bedrivits bland våra anställda samtidigt med en intensiv utbildning av personal i produktansvarig ställning. Kvalitet på varorna och kunnande hos personalen fungerar inte utan varandra. Men tillsammans ger de resultat.

Kunnig personal ett skäl handla konsumentägt!

Konsum och Domus

Raud mere põhja alt

PERTH (EPL) — Merede põhja all leidub hiljastilike rauamaagiladeneid.

Austraalias alustati Lääne-Austraalia põhjapoolsema osa ees merepõhja sügavuurimisi, kusjuures tehti kindlaks, et maaki leidub üle saja miljoni tooni ulatuses, kusjuures see asub 60 meetrit allpool merepinda. Osariigi peaministri järele on leitud palju suuremad kui senistes maapealsetes kaevandustes. Austraallased peavad võimalikuks rauamaagi-kaevandusi merepõhja all.

Paul Kurn, äsja arhitektina ülikooli lõpetanud Brooklyn Pratt-Instituudis, saabus pooleaastasele õpperajale Euroopasse koos oma kaaskõpetajatega.

Boris Niinemäe oma tödega.

Boris Niinemäe maalid võlusid kunstieksperte

MALMÖ (EPL) -- Malmös lõpetas kaks nädalat kestnud suurem kunstinäitus esindusliku Galleri Suprema ruumes. Seal esines ka eestlase maalikunstnik Boris Niinemäe, kes oli välja pannud 23 õlimaal, mis äratasid elavat tähelepanu: 18 maali osteti ära. Niinemäe maalimisest võib eriliselt see viis, kuidas ta tõstab need on paksum värvipinnad, mida ta laialt kannab noaga üle lõuendi. Sest see annab elu ja liikuvust. Lõuna-Rootsi ajakirjandus andis üksmeelse tunnustuse kunstnik Boris Niinemäe väljapanekutele. "Aftonbladet" tõi sellest teie leheküljelise artikli koos kunstniku pildi ja tema kolme maaliga. Kunstinäitustel saj ja ettepaneku esinemiseks oma tödega Londoni kunstinäitusel Inglismaal.

Boris Niinemäe käis Tallinnas kõrval õhtuti kunstikoolis. Hiljem on ta kunstinäitusel iseõppijana arenenud küpseks ja silmapaistvaks maalijaks. Suved lapsepõlves veetis ta Eestis maal oma sugulaste juures Virumaal, Püsti lähedal mere ääres. Siin õppis ta tundma tõukaid, lihtsaid maahariid, kalamehi ja käsitöölisi rannakülas. Samuti nende kiindumust maa ja mere vastu. Niinemäe kunstiloomingus kajastub see tema realistlikult maalidel sügavalt ja võimsalt. Malmös kunstinäitusel alums kirjutab tuntud kunstiar-

vustaja Stig Åke Stålnacke: "Ta on leidnud andunud maalilajal, kes võtab oma ülesannet kui kutsumust. On märkimisväärne ta kiindumus igapäevase kujundamises. Ta skitseerib ja joonistab vaated Skåne maastikust. Aga ta armastus kuulub sellele eesti ümbrusele, mis teda ümbritsenud ta lapsepõlves ja kus ta üles kasvanud. Ta ei maal aga üksnes loodust. Viimasel ajal on ta andunud maalidele, mida ta kutsus "Austus tööstajale ja tööle." See algas raske kehalse tööga, mida ta nägi tehtavat eesti külas. Talumehe tööd maaga. Kaluri tööd tujukal merele. Küla sepa ja puusepa pingutavat tööd nende loomingul. Nendele kuulub kunstniku süda, sest nad olid oma töö meeltriteks, kes oskasid käsitada oma tööriistu ja töid uusi väärtusi rahva varasale. Mälestus nendest ei ole kunagi Niinemäe juures tuhmunud.

Tema maalikunsti läbivaks jooneks on, et see tugineb läbielatu olulistele ja kustumata muljetele. Vormilistele ta keerab selja. Selle asemel vormib ta jõu ja suure armastusega maale asjade ning läbielatu üle ta elus, mis jätnud talle tugevama mulje ja mida ta ei saa unustada.

Boris Niinemäe on üks neist maalijatest, keda ma sügavalt imetlen tema sirgjoonelise hoiaku pärast. Kas asjaarmastaja või mitte, ei ole oluline. Pärast selle vahel on nii määratletud, et seda ei saa ega või tõmmata. On oluline, et ta esitab meile maale, mis on läbielatud luule, elu ja sügava mõttega. Meie üle oieks ilma tema maalideta palju inemum ja kurvem.

Boris Niinemäe sündis 50 a. tagasi Tallinnas. Lõpetas Poeglaste Kaubanduskooli. Põgenes 18-aastasena. Soome 1943 ja võitles eesti vabatahtlike JR 200 rügemendi koosseisus. Saabus 1944 sarnaselt Eestisse ja sai lahingutes Tartu all haavata. Tuli 20-aastaselt põgenikuna Rootsi. Töötas alati tehases ja nüüd üle paari-kümne aasta Malmös kosmeetilise ettevõtte Parfumeri Trading AB juures laojuhatajana. Maalikunstnikuna töötab vabal ajal. On reisinud kunstilajale tutvunemiseks peale Põhjalaade Lääne-Saksamaal, Austrias, Hollandis, Prantsusmaal, Itaalias, Hispaanias, Kreekas, Tuneesias, USA-s, Tseelonil ja Tais. On abielus ja kahe täiskasvanud ning abielus oleva tütarde isaks ja vanaisaks.

OSVALD VIIRSOO

Iga pooltunnine saade koosneb pelevauidistest, teateist eestlaste elust ja tegevusest lääned. Edasi antakse kirjanduse ülevaateid, aktuaalseid poliitilisi küsimusi, eesti ja teiste balti rahvaste põrandaluse kirjanduse materjale, helilindistatud intervjuusid kultuuri- ja majanduselu silmapaistvate inimestega noortega ja mõnel huvitava alal töötavate eestlastega. Lisaks sellele noorte programmist uuest pop- ja džässmuusikast, eesti ajalugu puudutavast sarjast ning ülevaateid uuest eesti kirjandusest võõrsil. Need viimati mainitud programmpunktid saadetakse nädalavahetustel, mil ei anta päevauidiseid.

Karu lipkonna 30-a. juubeli üritusnädal

Novembri kuu viimasel nädalal tähistab Stockholm Karu lipkond oma 30-aastast tegevusjuubelit Eesti Maja Noortemuudis. Kavas on rida mitmesuguseid üritusi.

Juubelinädala esimesel päeval, laupäeval 22. novembril, avatakse üheks päevaks postkontor, kus müügil lipkonna värvitruksis embleemiga varustatud 30 aasta juubeli esimese-päeva-ümbrikke koos ingliskeelse selgituskaardiga. Postitalitus on andnud loo eritemplik pidustuste esimeseks päevaks, millega kõik väljaminevad saadeti varustatakse.

Kuni 30. novembrini toimub pidustuste raamides suur jõuluüht, kuhu lipkonna noored ja lastevanemad valmistanud hulk huvitavaid kinkeesemeid. Noortemuudis toimub ka näitus Karu lipkonna tegevusest kolme aastakümne jooksul. Korraldatakse ka erilisi teemaühendusi juubelinädala raames.

Karu lipkond asutati Stockholmis 15. juunil 1945 ja kolme aastakümne jooksul on ligikaudu tuhat noort osa võtnud Karu lipkonna tegevusest, hundudest kuni juhtideni. Suureks elumiseks algaastatel olid n.n. Karu laagrid Stockholmis skäärides, millest tihti osa võtsid ka külalised välismaalt. Eriti tühedaid sidemaid loodi Turun Meressis lipkonnaga Soomes. Karu lipkonna noored käisid korduvalt ka soome mereskaatide lipkonnalaagrites Turu skäärides.

Karulaagrid toimus kokku kümme. Viimastel aastatel on lipkonnalaagrid toimunud talvel, kuna suveti alati osa võetud Maleva laagrist ja Maailmalaagrist. Talilaagrid on senini toimunud kümne ja osavõtt on alati olnud väga eeskujulik.

Karu lipkonna vahelduvat tegevust kolme aastakümne jooksul tutvustatakse juubelinädala näitusega, nii sõnas kui pildis. Imub ka lipkonna leht Mele Mats sisuka juubelinumbri.

Sügise jooksul on koondustel harastatud igasugust käsitööd, et valmistada esemeid jõuluaadale, mis juubelinädala läbivaks teemaks. Poisid ja tüdrukud on innuga olnud asja juures, nagu lapsevanemadgi. On praegu täitsa kindel, et jõuluaadad saab olema haruldane vaik igasugused kinkeesemeid, mis peamiselt noorte endi näputöö.

Juubelinädala raames toimub teemaühendus, mille raamides tehakse kokku kutsuda neid eri gruppisid kes suurt ahi andnud lipkonna töös. Esmaspäeval ja kolmapäeval toimuvad Karu-las-tevanemate kokkulehted ning teisipäeval ja neljapäeval endiste lipkonna liikmete, n.n. Vana-Karude kokkulehted Eesti Maja Noortemuudis.

Iga päev on kavas midagi huvitavat, nii Karu lipkonna liikmetele kui ka küllastava eesti ühiskonnale.

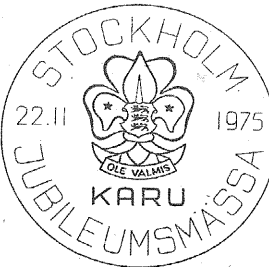
Juubelinädal lõppeb 30. novembril suure lipkonna peoga Eesti Maja Seitskondlikes ruumides, algusega kell 15.00. Kavas on ettekanneid noortelt, ühilaule, võistlusi ja ringmänge, lotterit, tantsu ja palju muud.

Karu lipkonna jõuluaadal on ka müügil juubeli esimese-päeva-ümbrikud, millelised teemadest eestimeeliga juubelinädala esimesel päeval.

Selleks päevaks, 27. nov. avatakse postkontor, kust võimalik saata nägus juubeliümbrik koos ingliskeelse selgituskaardiga sõpradele ja liitelaile huvilistele. Esimese-päeva-ümbrikke on võimalik varustada ka eriliste markidega skaituse motiivide, mis asja ilmunud Postitalituse poist.

Kuna novembri kuu lõpunaal sobivaks ajaks jõulu- ja uueaastatervituste saatmiseks ülemere-maadele, avaneb erakordne võimalus jõuluksaate saata Karu lipkonna juubeliümbrikuga ja erilise postitempliga 16. novembril.

Karu lipkonna juubelinädalal, 22. st kuni 30-da novembrini, on Eesti Maja Noortemuudis avatud järgmistel aegadel:

Lõupäeval ja pühapäeval 22. ja 23. novembril kell 11 kuni 20, järgnevatel ärpäevadel kell 16 kuni 20.

Laupäeval 22. novembril on Noortemuudis avatud kell 11 kuni 20. Pühapäeval 30. novembril toimub Karu lipkonna juubelpidu Eesti Maja seitskondlikes ruumides, algusega kell 15. (EPL/TS)

Kohalik elu

BORÄS

Pidu jääb ära

Boräsi Naisringi juhatus teatab, et naisringi pidu, mis pidi toimuma laupäeval, 22. nov. Skolgatan 21, jääb ära naisringist mitte oleneval põhjusil.

GÖTEBORG

Rahvarõivad, tekid

Eesti rahvarõivaste ja tekkide näitus jätkub Göteborgi Länssparbankeni ruumides Västra Hamngatan 7 kolmapäevast 12. nov. kuni reedeni 21. nov. Näitus on avatud ärpäevadel kl. 9-18, kuid mitte laupäevadel ja pühapäevadel.

STOCKHOLM

Karude juubel

Novembri kuu viimasel nädalal, 22.-30. novembril, tähistab Karu lipkond oma 30-aastast tegevusjuubelit suure jõuluaadaga Eesti Maja Noortemuudis, Wallingatan 34. Jõuludeks hulgaliselt kinkeesemeid!

Nädala jooksul toimub rida üritusi, nii lipkonna liikmetele kui ka küllastava eesti ühiskonnale.

Jõuluaadal on müügil Karu lipkonna juubeliümbrik, mida on võimalik varustada erilise postitempliga laupäeval 22. novembril, mil avatud lipkonna postkontor.

Karu lipkonna juubelinädalal on Eesti Maja Noortemuudis avatud: laupäeval 22. nov. ja pühapäeval 23. nov. kell 11 kuni 20, järgnevatel ärpäevadel kell 16 kuni 20.

Laupäeval 22. nov. on noortemuudis avatud kell 11 kuni 20.

Pühapäeval 30. nov. toimub Karu lipkonna juubelpidu Eesti Maja Seitskondlikes ruumides, algusega kell 15.

Kasutage võimalust - saate oma jõulu- ja uueaastatervitused ülemere-maadele juubeliümbrikuga ja erilise postitempliga 22.-30. novembril, ning külitage Riikliku jõuluadale, kus kindlasti leidub sobivad jõulukinke kõikidele vanustele.

PILDI AUUTOR

Eksikombel oli laupäeval, 8. oktoobril leheküljel 7 ilmunud organisatsioonide kongressi suurele pildile märgitud vale fotograaf. Pildi autoriks oli HERBERT TRUMMER.

Vaido Radamus in memoriam

USA-st saabunud teate kohaselt on seal Minneapolises 15. oktoobril surnud viiulikunstnik ja koolinurkika õpetaja Vaido Radamus, 70 a. vanuses.

Lõpetanud kodumaa oma üldhariduse astus Radamus Tallinna Riikliku Konservatooriumi prof. J. Paulseni viiuliklassi, mille kursuse ta lõpetas helikunstniku diplomiga. Vahepeal oli konservatooriumis avatud keskkooli muusikakõpetaja te kursust, millest Radamus osa võttis ning lõpetas selle vastava diplomiga.

Noore energilise muusikakõpetajana leidis ta töökohta oma oskuste rakendamiseks Tallinnas Prantsuse Lütseumis, kus peale muusikakõpetaja te muid aineid sama kooli algkooli klassides. Tema algatusel sai kool oma õpilastele laulukoori, milline Radamuse kindla käe all arenes edukalt.

Samal ajal näema teda esinemas viiulisolistina mitmes seltsides, samuti tõttab ta kaasa amatööride muusika üritustel.

Koolitöö kõrval oli Radamus suur hulk viiulitehnikas saladuste kätteõppimise vastu, ning seegi ettevõtte õnnestus temal nii, et pärast hoolast tööd ka eksamitöö eestastmist-enda ehitatud viiuli näol, omandas ta väljapaaritud viiulimeistri tunnustuse.

1944 sõltus Radamus välismaale ja jäi peatuma Kopenhaagenisse, kuhu sel ajal oli kogunenud umb. 600 eesti põgenikku. Siin asutas ta segakoori, milline ettevõtte algul ei olnud kerge ülesanne, kuna puudusid laulude noodid. Ta restavereeris mahu järgi tuntumad palad, et koortle soetada repertuaari esinemiseks rahvuslikel tähtpäevadel. Põgenike peres leidis ka pillilamängijad, mille tulemusena organisatsioon orkestri, milles ta ka ise aasa mängis. Nii koori kui orkestri esinemised töid valmistasid kuulajaskonnas ja ei puudunud ka pererahvataaniaste kiidusõnad põgenike isetegevusele oma kultuuri alal.

Taani riigi sooviks oli sõjapõgenajatest vabaneda ja sellel põhjusel lahkusid paljud ka ülemere-maadesse või Rootsi. Radamus koos abikaasaga Sirkund Argentiinas, kes Buens Aires'is kat-sus õmne oma muusikadriga ja sellega kõrval viiulite korrasramise tööga.

Mõne aasta möödudes sai Radamus teada USA-s populaarsuse saanud eesti viiulimeistri Mägi tööstuses Minneapolises töötamiseks, millele pakkumise ta ka vasti võttis.

Kallis Vaido, Sinu sõprade ja kolleegide nimel Muusika-üliõpilaste Seltsist soovin Su põrmule rahulist puhkamist võbramaa mulias.

V. Aarelaad

Konverents Jõnköpingis

15.-16. novembril toimub Jõnköpingis tõkkonverents organisatsioonide esindajate vahel, kes Rootsis tegelevad võitlusega totalitaarse ideoloogiaga vastu, inimõiguste ja rahvaste vabaduse, samuti ka kodanike põhiõiguste kaitsmise küsimustega. Ka Ida-Euroopa eksilorganisatsioonide ja anti-kommunistliku selgitustööga tegelevate organisatsioonide esindajad võtavad Jõnköpingi kokkutulekust osa.

Konverentsi ülesandeks on selgitada, millised organisatsioonid Rootsis neil aladel üldse töötavad ja millised võimalused siin leiduvad rohkem kooskõlastatud tegevuseks. Kaalutakse ka võimalusi ühisteks aktsioonideks. Algatus konverentsi korraldamiseks on tulnud grupilt kes end nimetab: Demokraatlik Aktsioon Jõnköpingis.

Jüri Vilval, asjaajaja direktor Stockholmis Ahlsell & Agreni kontserni kahes ettevõttes, viibis ärisreisil New Yorgis.

Uhe rahvakillu saatus A. Roosi uues raamatus

1967. aastast peale on eesti ajakirjanduses vähe maagilmas järjekindlalt esinenud kirjeldusi Türgis, vastu N9 Lõuna piiri säilitanud eestlaste asundusest ja türgi eestlastest. Kolmekümnenendil läbisid eesti ajakirjandusi kodumaa mitmel puhul teated Türgi, Karsis läheduses jäänud endistest eesti asundustest Uus-Estonia ja selle elanikest. Ka jutustas neist mitmel puhul kalandusteadlane Ernst Veberman, kes rida aastaid töötas Türgis oma erialal ja sageli kirjutas Türgi elust eesti ajalehtedele.

Pöördeliste aegade saabudes neljakümnenendil kadusid teated Türgimaa eestlastest ja alles kakskümnenendil aastal hiljem avastati need jälle vennaste Aarand ja Paavo Rooside poolt A. Roosi saatus esmakordselt Türgi 1895 ja 1987 külastas ta ka seda vana eestlaste asundust Kirde-Türgis.

"Elamus oli vapustav" kõrgib A. R. selle esimese külastuse kohta.

"1929 pöördusin tagasi ja elasin viis nädalat ühes eestlaste talus, et nende kõnnekeelt kirja panna. Elin saanud teists, kui et ma pidin neli uuesti külastama 1971, samuti 1973 ja 1974. Olin juba aru saanud, et ükskord mul tuleb kirja panna kogu nende elulugu. Mõte sai teoks 1974 mil hende inimesed võimaldasid mulle Istanbulis neli kuu viibida, seal materjali koguda ja raamatut kirjutada."

Selle tulemusena ilmus Asja Maarjamaa-kirjastuse faktideteid ja ülevaatlilik teos "Jumalaga, Kars ja Erzurum".

See teos annab igapäevi välja keskendatud populaarteaduslikku töö mõõtmel, mis pandud kirja ladusa keelesõnaga. Teose algosa annab autor lühikesse ülevaate eesti asunduste tekkimistest, selle kohta käivate andmetest ja asumistingimustest.

Eesti rahva mälestustes on palju säilinud Türgi ja Vene vahelstest sõdadest, kuna neist võttes sõduritena osa tuhandeid eesti mehi, kes sõjast naastes jagasid enda elamu ka lähedastele. Ka toodi mitmel puhul Eestisse türgi sõjavang, kes Eestisse jättes abielulisi eestlastega ja kes kandsid ka

Aarand Roos on kogunud raamatusse Türgi-eestlaste kultuuriloo

perekonnanimesid, mis meenutavad nende päritolu (Türk jt.).

1871-1878 peetud Türgi ja Vene vahelisel sõda nimetati ka Balkani sõjaks, kuna selles sõjas tegutsesid vene armees Balkani juhtisid vene vägesid kuulus kindral Skobelev ja sellest sõjast on jäänud eestlaste mälestusse ägedad lühingud Bulgariast Plevna linna lähel (hiljem oli "plevna" eesti keelepruugis suure lõõngu sõnondõmiks).

1877-1878 peetud ja kaotatud sõja tulemusena pidi türklastel lahkuma Lääne-Armeenlast ja Karsis kubermangust, mis rahulepingu põhjal kuulusid edasist Vene riigile. Türklaste asemele ilmusid tühihaadele mitmed teised rahvused - malakand, tokoburid, sakslased ning ühe väheha rühvgrupina ka eestlased. Karsis lähiste asunud eestlaste rühvgruupi suuruse kohta puuduvad küll täpsed andmed, kuid 1898 asutatud Uus-Estonia (selle nime andis Karsis kuberner ja vene keeles nimetati seda Novo-Estohniks) asunduse rahu- ja õitsupäevil elas seal üle 300 eestlast.

Kuid rahutud ajad selle sõdadest ja verevalmistest rikkal maal

palikasid ka eestlasi siia-sinna, eestlased kaotasid oma maad ja lõpuks muutus Uus-Estonia türgiliseks ja sai nimeks Karacören. Kuid sinna jäi siiski järele eestlasi ja nende elu-olu ja ajaloo kohta ongi Aarand Roos kirjutanud raamatut.

Lähets pikale refereerida kas või üksikuid peatükke või esitada leksikaalseid andmeid. Seda teost peab ise lugema ja selles teoses leidub andmeid ja materjali keeleteadlastele, ajaloolastele, ühiskonnateadlastele ja üldse kõigile nendele, keda huvitab ühe eestlaste enklavi saatus.

Roos on kültusväärtalt töötanud läbi palju eestlaste asunduste kohta käivat ajaloolist materjali, nagu see selgub allikavideetest ja asetanud kõik huvitava ja lugemisväärsse sünteesina õnnestunud teosesse.

Soovitan seda teost raamatukogudele ja bibliofiilidele. Teost on trükitud püürat arvul ja raamat võib sellepärast peatselt muutuda harulduseks, nagu seda on tänapäeval õpetaja A. Nigoli 1918 ilmunud teos "Eesti asundused ja asupaigad Venemaal".

Kirjastus Maarjamaa on järjekorras rikaatund meid ühe väärteosega ja selle eest talle kultuuritahtelise eestakonna tänun, mis tulgu jagamisele koost. A. Roosiga selle teadusliku innu ja huvitava ainetiku esitamisest.

JÜRI REMMELGAS.

Inimõiguste meeleavaldus Stockholmis

10. det. on UN poolt teatavasti kuulutatud Rahvusvaheliseks Inimõiguste Päevaks. Rootsis toimusid sama päeval traditsioonilist ka Nobel-pidustusel. Rootsi Inimvabaduse Organisatsioonikomitee korraldab 10. det. Stockholmis kontserthoones protesti-kosolekumi algusega kell 19.30, millele eelneb demonstratsioon-rongkäik.

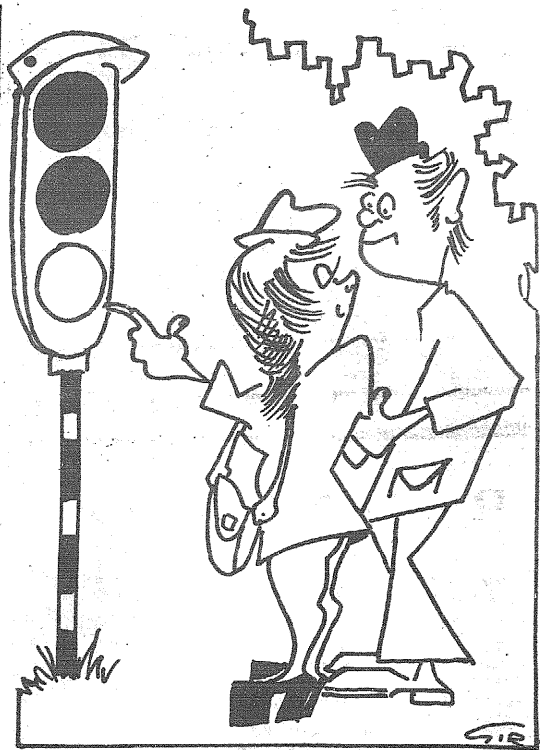
Manifestatsiooni nõuab eriti ka Helsingi deklaratsiooni kokkulepete tähtsust N. Lõuna ja kommunistliku bloki riikide poolt, samal ajal protesteeritakse inimõiguste rikkumiste vastu ka teistes Euroopa osades. Manifestatsiooni on ka avataktiks aktiivsele, et Rootsis inimõiguste kaitses alati töötav organisatsioon ja ringkondid koondada suuremasse ühisesse koostööorganisatsiooni. Manifestatsiooni taga on ka eriti balti ja teised Ida-Euroopa eksilõrganisatsioonid. Kokkulekui kõnelevad nimekad riigipäeva liikmed ja eksilõrganisatsioonide esindajad. Manifestatsioonile loodetakse ka rahvusvahelisel vastukõla, kuna sel päeval viibib Stockholmis suur arv rahvusvahelisi ajakirjanikke seoses Nobel-Nobel-pidustustega.

Vene relvi Türgile

NEW YORK (VES) - Türgi anti-kommunistlik, anti-nõukogude poliitika näib olevat lõppenud, kirjutab "Newsweek". Moskva ja Ankara vahel on nüüd nimelt sõimatud kokkulepe rüüle järele N. Vene müüb Türgile 50 helikopterit.

On teateid, et läbirääkimised on käimas ka muud liiki relvade ostmise Venest. Seoses sellega peab Türgi loobuma oma senisest nõukogudevastastest poliitikast. Tõrje Türgi poliitika tuli pärast seda, kui USA seoses Kõrre sõjanduse keelas relvade müügi Türgimaale.

Ants Valdre ja Louise Yngström Danderyds said poja.

Göteborgs-Posten kirjutab, et Austraalias elav teadlane doktor Johan Billings on leiutanud uue meetodi, mis asendab raskeid rasedustasid tablette. Uus leiutus on saanud nime "Punane-roheline meetod".

- Vaata, roheline!
- Kas juba jälle!

Kust on tulnud eestirootslased?

Edvin Lagman on koguteoses "Verbum Habet Sakala" kirjutatud uurimuse "Eesti-Rootsi asula-tövärgu tekkimisest kohanimede taustal". Oma huvitava artikli kirjutab autor kokkuvõttes järgmiselt:

- Rootslasi on Läänemaale hakanud asuma aastatel 1270-90, pärast Jüriöö mässu on järgi uuest asustamisprotsessist muuhulgas Rühnu ja Pakri. Saarte ja kihelkondade nimesed on palju eestipäraseid (või eesti keelest tulevad). Asustajajalokult on huvitavamad üksikute külad nimesed.

Nende järgi otsustades on Vormsi lännoosa elanikud sisse rännanud võrdlemisi lühikeses ajavahemiku jooksul soomerootsladelt. Saare idaosas näib olevat sisse rännajaid nii Rootsi kui Soomest, osalt on nad siia tulnud Tallima kaudu.

Noarootslasid on asustamine toimunud pikema aja jooksul. Osalt on see toimunud üsna hilja, võib-olla välja rännates varasematest küladest. Vana nimega "Eylandi" ala - hiljemend Riguldi ja Sutlepa vallad omavad huvitavaid kohanimed (Riguldi on Ryckholt, Sutlepa on tulnud eestikeelsest nimest "Sutelõpe") Riguldisse on tulnud asukaid arvatavasti Götalandist, paari teise küllase Soomest. "Eylandi" põhjaosa (Rooslepa) on asustatud arvatavasti 13. sajandi lõpposas ja asukad tulid Rootsist. See oli viimane rootsi küla põhja suunas (Roots-lõpe).

Hilumaaal on rootslasi asunud Vihterpalu ja Kurkse aladelt. Selle ala nimestik on kirju - arvatavasti on rootslased siin kohe kohtuall satunud kohalike eestlastega. Osmussaare (Odensholm), Pakri (Rågö), Rühnu (Runö), Rõõn arvatavasti lätkelise ja tähendab hiljekülgseid saart) kohanimed ei ole midagi austamise kohta, elanikud on tõenäoliselt olnud alati rootslased. Sama lugu on Naissaare (Nargen, Narissaare).

Huvitavamad on Hilumaa kohanimed. Seal on vanasti asunud kaks suurt rootsi küla, Reigi (Röicks) ja Kärdla (Kertel). Need on tekkinud pärast aastat 1228, mil mainitakse, et Hilumaa on asustamata saar. Mõlemad nimesed võivad olla Rootsi päritoluga (Reigi - Råike - Rök - Röksta, Kärdla on arvatavasti Kärr-dal, Soo-org). Ümberkaudsete endiste rootsi külad nimesed on osalt eesti, osalt rootsi päritoluga. Arvatavasti nõrgus kahest suuremast külast rootsikeelseid asukaid eestlaste hulka. Saaremaa rootsi asustulevik on kadunud juba paarsada aastat tagasi.

Edvin Lagman teeb järgmise lõpp kokkuvõtte: Vormsi on Uusimaa rootslaste poolt asustatud, Noarootslasid, Sutlepa ja Riguldi vist suuremalt osalt Rootsimaa ja väheemal määralt Soome rootslaste poolt. Vihterpalu, Kurkse ja Pakri saartel elasid soome-rootslaste järeltulijad.

Naissaarele tuli - teiskordselt - rootslasi Soomest veel 18. sajandil. Naissaare rootslaste keel on puhtalt Uusimaa soome-rootsi murre, kuna teised eesti-rootsi mured on ilmselt keskajast saadik arenenud sõltumatult teistest rootsikeelsetest aladest.

Hilumaa rootsi mured on sarnased Vormsi ja Noarootsi keelele. Rühnu murre on pisut erinev, sisaldab elemente mitmest lähedusest. (EPL/Al)

Solzhenitsõnilt tuleb uus teos

ZÜRICH (EPL) - Nobel laureaat Aleksander Solzhenitsõn, kes nüüd elab paguses Šveitsis, on lõpetanud uue teose, mis käsitleb Lenini elu maapälasena Šveitsis. Pealkirjaks on "Lenin Zürichis". Teos on üle aegade kirjutuste ja ilmutuste varsti.

Karl Mölder In memoriam

Professor Karl Mölder suri Helsingis 24. oktoobril. raske haiguse tagajärjel.

Karl Mölder sündis Pliistveres, Viljandimaal 21. jaan. 1899. Vähem kui 2 aastat tagasi pühitses ta oma 75. a. sünnipäeva. Võitis koolipõlves oma vabadussõjast. Lõpetas Viljandi Maak. Poegi. Reaalgümnaasiumi 1921 ja seejärel Tartu Ülikooli loodusteadlasena 1927, magistratuur 1928 botaanikas. Töötas Eestis gümnaasiumi õpetajana, inspektorina ja siis direktorina. 1935 siirdunud Soome, jatkas ta õpinguid Helsingi ülikoolis geoloogia alal, saavutades seal magistriskraadi 1938. Saanud Schubergi stipendiumi doktorikraadi saavutamiseks valmiski tal 1943. a. väitekirja ja saavutas dr.phil. kraadi. Vahepeal teaduslikel õpinguid eelrinnil ülikoolis viibides, kaitses ta ka seal väitekirja saavutades dr.rer.nat. habli. kraadi. Tagasi Soomes võitis ta osa Talveesajast ja astus siis riikliku geoloogia uurimisasutusse teenistusse, kus töötas 24 a. siirdudes 67-aastasena puhkepaigale. Tema on ilmunud rohkem kui 80 teaduslikku uurimust kvartääri geoloogia ja limnoloogia alal ning maapõue varade üle. 1967. a. nimetati professoriks.

Tema leiutusi uue geoloogilise meetodi, mis annab palju usaldusväärseid tulemusi kui senised, mõneski osas puudulikud. See meetod on kasutusel kogu maailmas, olles leitud nime viinud kõikjale eriteadustajate kätte.

Teadusliku töö kõrval võttis

Prof. Karl Mölder

K. Mölder agaralt osa ühiskondlikust elust, alul Eestis, siis Soomes, külastades vahetevahel ka Stockholm. Astus korp. Revellasse juba selle asutamisaastal. Sinu sõbrad ja kaasvennad korp. Revellast soovivad Sulle rahulikku puhkamist. Mälestus Sinust tihvustab nooremal. Viimseks tervituseks olgu siinkohal meelde tuletatud Sinu poolt kirjutatud sõnad korp. Revelli küllalisraamatuse:

"Isamaa lü hoteldes, Veenlase vastu võideldes, Varisesid vaprad vallad, Kõlletanud kühelkonnad.

Rusudest on aastasadade ja tuhandete türgi alati uis Argumad ja nii ärkab ka meie kodumaal kord uis elu, kus eestlane võib jälle ise oma peremees olla."

L. LAID

Ameeriklane tegi läbi elu Gulag-arhipelaagis

SYDNEY (MK) — "The Australian", 22. oktoobri 1975 aastal numbris ära toodud kokkuvõtlik uusitus vene orjalsagrite olude kohta, mis must-valgel kinnitab, et inimeste kohtlemine seal on sama jube ja halastamatu, kui Solzhenitsini vangipõlve päevil. Uusitus on tehtud New Yorgis ajakirjaniku Lilla Kertesz poolt, kuuajures usutletavaks oli endine Ameerika Moskva saatkonna ametnik Alexander Dolgun, kes peale pooltsele aastast üksik vangistust — oli mõistetud "salakuulamise" pärast 25 aastaks summitöö laagrisse.

Sellest peale kannatab Alexander Dolgun kummitavate nägemuste all. Ta on 1936 aasta amnestia tõttu tagasi Venemaal ja taotleb kodumaale pääsu kui Ameerika kodanik, kuid kõik ministrite ja ministeeriumide ukseid näivad ta ees suletuna.

Isegi nüüd, mil Dolgun ja tema perekond on juba kolm aastat tagasi Ameerikas — ärkab ta öösel korduvalt unest, kannatades endiselt kosmaarseste nägemuste all.

Ta oli vaid 22 aastane nooruk, töötades väikse ametnikuna Ameerika Moskva saatkonnas, kui ta ühel detsembril päeval, 1948 — kadus päise päeva ajal Moskva tänavalt, nagu see oli toimunud tuhandete teistega juba varemalt.

Järgnevad 24 aastat kulutsid üksikvangistuses (18 kuud) summitöö laagris (5 aastat) ja poliitilise politsei pideva valve all. Kõigist neist raskest elamusest on asjalooline nüüd kirjutanud raamatu "An American in the Gulag", mis ilmunud New Yorgis Alfred A. Knopfi kirjastusel. Nagu jutustab see päevikukujuline raamat — oli Alexander Dolgun tavaine nooruk, kes polnud ennast üldse poliitlikasse seganud. Ta oli New Yorgis sündinud poola-ameerika inseneri poeg, kelle isa oli depressiooni aastatel Venemaale rännanud. Kui ta hiljem tahtis tagasi pöörduda Ameerikasse — ei antud talle selleks Nõukogude võimude poolt luba. Noorele Dolgun'ile, kes oli ameerika kodanik, anti ametniku koht Ameerika saatkonnas Moskvas.

Ta oli parajasti teel oma sõbra juurde, kes teenis Austraalias saatkonnas, kui MVD ta tänavalt kinni haaras ja autosse tiris. Algul arvas noormees, et tema arreteerimine pälse päeva ajal — on eksitus. Kuid päevad möödusid ja noormehe hämmastus muutus nõrkimuseks, kui teda tabas karm ja alusetu süüdistamine salakuulamises, mis kestis viikste vaeleagadega päevad ja ööd. Selle juures võeti temalt magamise ja pesemise võimalused ning süüdistati asjades, millest tal polnud vähenatki aimu.

Talle esitati korduvalt paber alla kirjutamiseks, et tema on teostanud salakuulamist. Ameerika ühendriikide kasuks ja kui ta ikka rõhutas oma süütust, siis hakati teda niiljutama, peksema ja pinnama. Kahe nädala pärast hakkasid noormehel juuksed välja langema, hambalagimed, tämbusid kortsu alatõliluse tagajärjel, närtisid ja hambad hakkasid välja kukkuma.

Algas üldine kehaline kõdumine. Noormees tabasid meele-märkuse kaotamishoode ja üldine mälukaotus. Kõige pihnavamalt mõjus talle magamise keelustamine. Ta ei tohtinud pikali heita oma vangikongi põrandale. Ja nii tuli tal "varastada" iga silmapilku, mil vaht ei püüdnud konjiksuse silma avast.

Ja oli lähedal meeleheitel, kui mõttes sellele, et tema noorus kulub vangilamistööde vahel ja kui ta ükskord vabaneb, siis on ta vana mees.

Oma isiku väimeks püstitoidmiseks — hakkas ta endale sugeerima, kuidas hoida kehalist ja väimeist jõudu igal võimalikul silmapilgul ja püüda distsiplineerida oma mõtlust nii, et kõik raske ja ebamugav ununeks. Kui olemasolu muutus väga raskeks, siis

hakkas ta kõvasti omaette laulma, meenutas endale naljalugusid ja püüdis endal deklameerida luuletusi. See väime ja hingelise distsipliini säendamine mõjus hästi.

Kui noor ameeriklane vabanes 1953 aasta amnestia alusel, siis jäeti ta ikkagi poliitilise politsei valve alla. 16 aasta jooksul valvati iga ta sammu. Kuid vaatamata sellele ta püüdis elada, nagu oleks ta vaba inimene. Ta tegi oma igapäevast tööd, abielus, sai poja tsaks ja elas kindlas kuigi salajas lootuses, et ühel päeval ta lelab ikkagi võimaluse Venemaalt välja pääsemiseks.

Selle mõtte toostamiseks aitas palju kaasa Dolguni õde Stella, kes elas Läänes, olles abielus ühe Ameerika diplomaadiga. Ta töötas väsimatult venna väljajahtamiseks, kuni valitsuse vahelesegamisel see lõpuks õnnestus 1972. aastal. Vahepeal küpseks kesklikka (51 aastane) jõudnud Alexander Dolgun valis oma elukohaks Washingtoni, kus ta töötab riigiametnikuna.

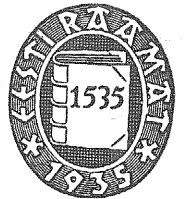
"Ma ei ole ikkagi veel ülesaanud sellest õnne- ja kergendustundest mis mind valdas tagasi jõudmisel", ütleb ta.

"Ma ei vihka vene rahvast kuid ma vihkan nende poliitilist süsteemi. Ma olen oma läbielatud ko-

gemuste tõttu muutunud üsna tolerantsseks inimeste suhtes, kuid ma ihkan siiski kätte maksta nelle vene ametnikele, keda ma kohtasin vanglas".

"Ma võiks neid tappa ilma tagasi vaatamata".

Ja ta lõpetab oma mõttekäigu järgmiselt: "Ma ei näe ühtegi lootust sellele rahva tuleviku suhtes. Nende inimeste (täh. venelaste) juures on teostatud ajude pesemine ja selle tõttu nad ei katsetagi muudatuste tegemiseks isegi pikema aja jooksul. "Kuni selle ajani aga tuhandeid inimesed kaovad veel tänavatelt!" — on Alexander Dolguni arvamine.

Stockholmis külastägil viibiv Hollandi Eesti Selti esimees Vilma Belinfante sai meeskoori informatsioonitööl esimehe Rein Tubina käest meeskoori rünnamärgi, mille üleandmist vaatavad pealt Hollandi-reisi korraldaja, abiesimees Viktor Marvet ja laulumehed (Foto TRUMMER)

Meeskoori Hollandi reis toimub kevadel

Stockholmi Eesti Meeskoori külastägil viibis neli päevil Stockholmis Vilma Saldio-Belinfante Hollandist Rotterdamist. Sõidu eesmärgiks oli informatsiooni jagamine Stockholmis laulumeestele eeloleva aasta kevadel kavatsatud Hollandi kontsertmatka ettevalmistuste kulgemise kohta. Kontsertmatk toimub aprillis (ülasal aastasaag Hollandis — tulid õitsevad) ja lauldakse kahel kontserdil ja esinetaks ka raadios (kui üksikasjad selguvad).

Hollandi vastuvõtjate ja pere-rahva poolt soovitakse kuulda eesti muusikat. Mida hollandlastele lauldakse, see selgub pärast 17. jaanuaril peetavat kontserti. Et teavmistatav matk oleks SEM-i

esimeseks sellesarnaseks Euroopa mandril. Kontsertmatka ettevalmistuse kohustused on endale võtnud SEM-i abiesimees Marvet.

Teisipäeval, 4. novembril toimunud informatsiooni-koosviibimisel Stockholmis Eesti Majas anti SEM-i esimehe Rein Tubina poolt V. Saldio-Belinfantele, kes Hollandi Eesti Selti esinajana on osutanud SEM-i kontserti toostamiseks tänuväärset süddist ja organiseerimismüümist. Üle SEM-i rünnamärgi tõendiks, et ta on valitud koori sõprustikimeks.

Saksamaal eestlaste laulukoori Leelo 20-a. tegevuse mälestuspäeva puhul valiti SEM-i sõprustikimeks ka selle koori kausaagne juht Villu Laidsaar. (EPL-JR)

Dirigent Kleiber ootas H. Aumere tagasitulekut

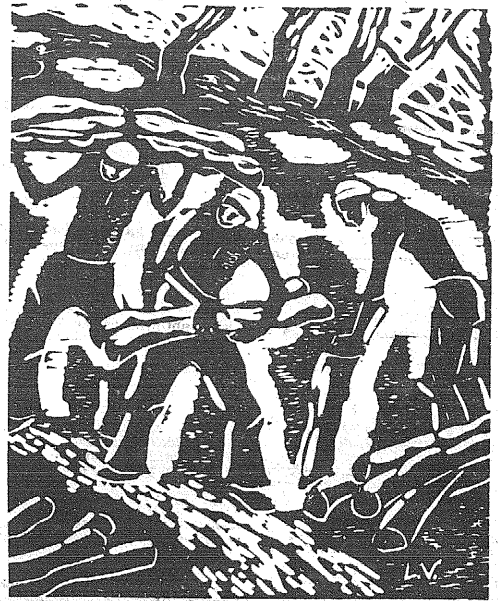
MÜNCHEN (EPL) — Baleri ooperi orkestri esimene kontsertmeister Hubert Aumere, kes pöördus tagasi kontsertmatkalt Kanadast, oli ääja kaasas Johann Straussi ooperi "Nahkhiir" sissemängimisel heliplaadi tuntud dirigent Carlos Kleiberi juhatusel.

Nimetatud lavastus oli üks parimaid mõõdunud hooajal ja juba kaks aastat ette välja müüdnud. Kui otsustati see ooperit järjekordselt heliplaadijastada, siis ootas dirigent Kleiber, kuni Aumere Kanadast tagasi tuli. Tema sooviks oli just tuntud kontsertmeisteriga koos töötada.

Heinrich Mark, Eesti Komitee esimees ja Liberaldemokraatliku Koonde abiesimees, oli kutsunud küllaliks rootsi Folkpartiet kongressist Stockholmis.

Kontsertmeister Hubert Aumere

Lydia Vademani linoollõige Metsatööl, 1959

Meenutades graafikut LYDIA VADEMANI

23. oktoobril möödus 83 aastat (sünd. 1892) kunstnik Lydia Vademani sünnist, kes suri pagulaseks Tšehhis Shveitsis. Naisgraafik, kes omas tugevalt algupärase laadi ja isikupära. Tema maise teekonna lõpetamise puhul aastaid tagasi ilmus pikem kriitiline kirjutis Vademani loomingule Endel Kõksilt, kes kokkuvõttes leidis, et oma loominguperioodi lõpul olevat produtseerinud "rasedaid naisi".

Side Lydia Vademaniga tekkis mul juba rohkesti 26 aastat tagasi ja minu käest on läbi käinud selle aja jooksul ca 200 mitmesugust ta teost, kuna vahendasin ta töde mõtte Rootsis.

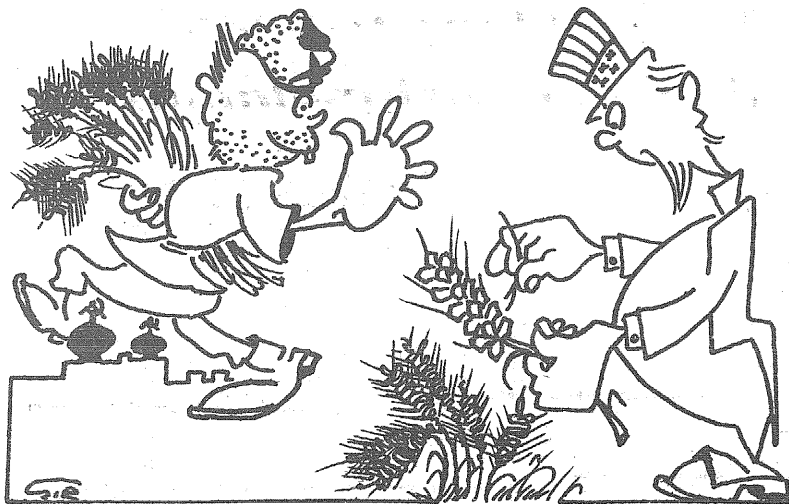
Vademani motiivivalik on suures enamuses seoses mingi tegevusega maaelu miljööst, kuid osa ka usulistest ja sümbolistlikest teemadest loodud töid — jooniseid ja graafikat. Raseduse teemadest loodud töid ei ole ma nende hulgas

kohtand, kuigi ka see ei ole keelatud motiiv kujutavas kunstis. Muide, eks rasedus ole ju uue elu algus. Kuid hoopis teine asi on see, kui lütkake vale tempel peale ühe kunstniku loomingule, kes elust lahknud ja ei saa enam oma eest kosta. — Memento Mori!

Lydia Vademani kunstilööpingud algasid Tallinnas Ains Laikmaa ateljeekoolis ja jätkusid aastatel 1913–1917 Peterburgis. Näitustel on ta esinenud Eestis, Venemaal, Saksamaal, Taanis, Rootsis (viimatisena koos hollandi kunstnik Wim Bosmaga Galleri Mistralis, Göteborgis 1965), Hollandis, Austraalias ja USA-s Vademan on esindatud kunstimuuseumides Leningradis ja Eestis.

Lydia Vademani teosid on suuremal hulgal omandanud eesti harrastikond Rootsis. Mälestus Lydia Vademanist on kustumatu!

LEMBIT NÕMMEOTS

USA ekspert, Valge Maja nõunik Eugen Rostov kritiseerib USA praegust välispoliitikat, üteldes muuseum, et USA vahetord N. Liiduga pole karvavõrragi paranenud. Kõik N. Liidu poolt antud lubadused on pettus ja USA all vedamine. Ekspresident Nixonil kui ka praeguse presidendi Fordi valitsused on N. Liidu väljapressimiste järele andnud ning loovutanud venelaste pettustega strateegilise relvastuse läbirääkimistel, samuti Kagu-Aasia ja Lähis-Ida poliitika.

— Armastab, ei armasta, armastab ei...

Järeldasvu probleemid

Järeldasvu probleeme käsitleb kongressi noorsootöökogelane Ivar Paljak, kes kerkivaid probleeme käsitleb suure avameelsusega. Alpooli kokkuvõtte tema ettekandest.

Meie umbes 25 000 liikmest eesti kolooniad on umbes 5 000 isikut vanusegruppis 7–25 aastat.

Millised on eesti soost noorte kontaktid eestlusega igapäevases elus? On ju loomulik, et ajaline kontaktipind rootslusega igapäevases elus on mitu korda suurem kui eestlusega. Näiteks 15 aastasel eesti poisil, kes elab Stockholmis eestlasena, on 18-st ärkveoleku tunnist 12 tundi kontakti rootslusega, 2 tundi kontakti eestlusega ja 2 tundi võib ta sisustada kes eestliliku või rootsliliku.

Kui mõni siinkohal ütleb, et 180 eesti lapsel, kes käivad Stockholmis või Göteborgis eesti algkoolides on olukord tunduvalt parem. Tõsi küll, eesti keel on ju õppeaineks, aga siinkohal pean vastama, et olukord eesti keele osas pole mitte palju parem. Õpetatavus eesti algkoolides käib osaliselt rooli keeles ja lapsed räägivad vahetundidel juba kauemat aega rootsi keelt, kui mitte arvestada esimese klassi õpilasi, kes veel pole kohanenud miljöga.

Ka skautlikes ükskuis on noorte omavaheliseks keeleks peale mõne erandi nüüdsel ajal rootsi keel, kuigi juht räägib eesti keelt.

Sama olukord valitseb ka üliõpilasorganisatsioonides, kus rootsi keele mõju on kasvamas. Omavahel koos käies "istub" rootsi keel kergemini suus kui eesti keel – harjutuse puudusel. Koosolekuid peetakse peamiselt eesti keeles, kuigi paljudel on neist raske aktiivselt osa võtta. Lõundi üliõpilaskonnas on eesti keel siiski sügavalt juurdunud.

Kuidas on olukord kodudes?

Eesti kodudes, kus pooldatakse eestluse sülitamist, räägivad vanemad lastega tavalliselt eesti keelt. Samaväärseid lapsi pere-konnas kipuvad aga üle minema rootsi keelele, kuna see on maast madalalt rootsi kaastaste ja muude välismaiste tüütu kujunenud mängukeeleks.

Leidub ka eesti perekondi, kus ainult räägitakse eesti keelt. Olu-line mõju on seejuures vanavanemate.

Kokku võttes: kui pida eesti keele kasutamist mõeldupunkti eestlusele, siis on eestlus 7–25 aastaste hulgas häbumas, kuigi mitte veel päriselt häbumas. Mida

peaksime selles olukorras tege-ma?

Meie sihiks peaks endiselt ole-ma: suunata eesti noori nii, et nad säilitaksid eesti rahvustunde, võiksid mõtteid vahetada heas eesti keeles ja oleksid teadlikud eestluse olukorrast Eestis ja välismaal, oles samaaegselt lojaal-seid asukohamaa kodanikud.

Motivatsioon võiks siin nimetada kolme:

1. Individil harmooniliseks eluks on soodne, kui lapsepõlve kodus omandatud keel, rahvustunne, kultuur ja teekspidamised leivad viljelemist hilisemas elus. Eesti vanemad pole võimelised ka pa-rema tahtmise juures sisendada oma lastes rootsi rahvustunnet, kuigi mõned vanemad seda püüa-vad, küll aga eesti rahvustunnet, ja see on ohtuline.

2. Vajadus selgitustöö järgi meie koduma astatamise küsimuses jätkub pidevalt ja võib kesta veel palju aastaid. Selleks on vajalik teadlikkuse eestlaste järelekas.

3. Eesti võimalikult vabanemise on Eestil tarvis väliseestlaste spetsialistidena ja kontaktimeestena kaubanduse, kultuuri ja poliitika alal.

Vaateliskime abinõusid: Eestluse taimelevaks on kodu. Lapsed võõrduvad eestlusest tihti selle tõttu, et nende vanemad pole küllalt teadlikud kodu tähendusest rahvustunde arendamisel ja ei kasuta ära võimalusi lastega tegelemiseks perekonna ringis. Kodust saamata jäävad eestluse et saa asendada kooli ega noorteorgani-satsioonidega. Ilma küllaladase kodu mõjuga ei saa kedagi praeguses olukorras võtta eestlusele. Perekondades tuleb seega lastega aktiivselt tegeleda väikelapse eest kui tselmelse eani.

Ma ei mõtle siin mitte üksit kon-takti vanema ja lapse vahel kasvatustilks tegevuses, nagu lugema õpetamine, koos laulmine, ette lu-gemine raamatutest jne., vaid til-dist hoiakut, mis tähendab: roh-keim aktiivselt koos olla oma las-tega, võttes lapsi kaasa teatrilise, kontserdile, kunstinähtustele, koolipiduudele – eesti või rootsi üritustele – tähtis on, et kälakse kiirust.

Tuleb ka leida aega sõõgaegad vestelmiseks. Mõned perekonnad, kus lapsed on juba suuremad, on võimud tavaks pida laupäeviti nn "perekonna tundi", kus kohl-vi-las arutatakse päevaprobleeme, kuulatakse muusikat või vaada-takse fototid.

Kuidas silvendada vanemate

huvi oma lastega rohkem tegele-miseks?

Tuleb vahendada informatsiooni eesti vanematele kasvatusküsi-mustes reeglipärase kirjutuste teel ajakirjanduses ja kasvatuspäeva-del, mille sagedust tuleks suurenda-da ja kava rohkem süstematiseerida. Avada ajakirjanduses lastevanemate nurk, milles ära tuuakse lugejate kirjad pedago-gistile võtete kohta, tähelepanekud ja intervjuud lastevanematega jm. Lugesin ajalehes, et rootsi nn. barnomsorggruppen kavandab lastevanemate väljajõet – förädrautbildning – kursuste näol. Ehk oleks meilgi sellist algatusest midagi õppida? Kui vanemad tun-nevad rohkem huvi oma laste va-stu, võime diagrammis tühja ruu-du täita "eesti mõjuga". Isiklikult pean seega kodu osatähtsust jä-relkasvu tagamisel täiesti domi-neerivaks.

Vaatleme ka teisi abinõusid:

Eesti lastesad, algkool, kes-kool, pühapäevakool, keelekursu-seid ja suvikodud on head alused eesti kodu. Iga teadliku vanema kohuseks peaks olema saada oma laps eesti kooli või täienduskooli. Pedagoogide kohuseks olgu oma-korda luua koolis nii eestliliku miljö, kui see on antud oludes läbiviidav. Meil pole enam kahjuks võimalik olla suuremeelsed ja ko-handada tegevust mängukoolides, koolides ja suvikodudes mõne ük-siku mitte eesti keelt valdava lapse järgi rootsikeelseks.

Minu arvates teeme ka nendele lastele rootsi keelt rääkides karu-teine, kuna rootsi keelt rääkivate laste eestlaste juurde saatmise põhjuseks tihti just ongi eesti keele harjutamine. Tänu rootsi võimude heatahtlikumale suhtumisele eesti koolides viimasel ajal on nende majanduslik olukord paranemas. Näiteks: koolide ülemvalitsus on oma peittas tõstnud eesti algkooli-de toetusit ca 500–900 kroonile. Teline näide: gümnaasiumi õppe-kavas on nüüd võimalik c-keelena ära anda eesti keele eksam.

NOORSOOLIKJANDUS:

Eesti keele süvendamiseks on vajalik, et noored loeksid senisest rohkem eestikeelseid kirjandust. Tuleb hoolitseda selle eest, et noortele oleks kättesaadavad neid huvitavad raamatud. Seejuures tuleb ära kasutada ka kodumaal ilmutvat, propagandavaba kirjan-dust.

Minu arvates ei saa enam väita, et noortel puudub eestikeelse noorsoo kirjandus. Päris sin li-munud raamatute (umbes 80–100) on kodumaal võimalik saada eesti

Seisukohti ja arvamisi ERN üldkogu koosolekul

ERN üldkogu – aastakoosoleku ettekannete ja aruannete raamides toimus ohtralt sisukaid sõnavõtte, millest väli nõiitud mõningaid seisukohti:

Joh. Mikkelsen: Julgeolekukon-ventsi läbirääkimistel oli Euroopa välkverfide osa palju su-rem, kui seda arvatase. Nad võit-lesid oluliselt samade põhimõtete eest, mida balti organisatsioonid oma memorandumites ja aktisoo-nides Genfis olid nõudnud. USA pldi nelle väga tugevat survet avaldama, et nad lõppdokumendile üldse alla kirjutasi. Mis puutub kontaktidesse kodumaaga, siis nii kaua kui üks pagulaskond väldib oma rahvaga kodumaal ühendust pidamast, jääb nende kogu tegevus vaid imaginaarseks. Kontakt ka-dumaaga on poliitiliste pagulaste peamiseks ülesandeks olnud kõigi aegadel. Meie pole ka esimese pagulaskond eesti rahva pikas võitluses: Päts, Teemant, martna, Rel, Ast ja suur arv teisi oild ka kord eksillis. Kellegi neist ei tul-nud kunagi mõttessegi, et nad ei tohtinuks ühendust pida da välis-maalt üle piriide, saata informatsio-ni ja saada informatsiooni ja esimesel võimalusel kanti tegevus üle koduma pinnale. Nii tõttavad praegu ka kõik teised maailma eksilipoliitiliku teotiesse muuda-tusi teistes Ida–Euroopa riikides, kontakte arendades Hispaania ja Portugaliga, samuti toimub seil-selt kõigil teistel maailma konti-nentidel võitlus vabaduse ja oma-riikluse eest.

Aksel Mark: Võimalused tsaa-riajal olid siiski palju avaramad. Poliitilised võltsid tookord kodu-maal minna salaja. Praegusest turismivõitlust meie vaevati saame erilist abi poliitilises tegevuses. Aga selle turismivõitluse varjus saavad ka poliitiliste huvidega inimesed julgeolekupoliitseis tõke-test kergemini mööda hiliida. Juba see õigustab, et kodumaa külas-tamise voolu ei ole vaja eriti hukka mõista.

August Ots: Euroopa minoritee-tide – riikideta rahvaste – pro-bleem on viimasel ajal täa enam aktuaalseerunud. Brüsselis on loomisel uus selliste rahvaste kes-korganisationsoon. Kõiki, kes taot-levad omale riiklikku suveräniteeti ja suuremaid õigusi, on plaatud nendega ühineda. Ka eestlastel on põhjust nendega kontakt leida.

Jaak Seim: Tegelikult ei eksisteeri abosultuseid diktatuuriga ka abosultuseid demokraa-tiaid. N. Liidus on surve ja ping

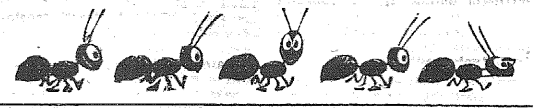
lõdenemise perioodid pidevalt veldunud. Nii tolmub see ka tule-vikus ja seepärast on raske ennus-tada N. Liidu allakäiku ja kokku-varlemist.

Arvo Horm: Leonhard, kes kir-jutas kuulas raamatu Nõukogude inimesest, on nüüd avaldanud uue suure uurimuse, mille kokkuvõte on, et N. Liidus areng suubub aeg-amööda aga kindlat ummikluse, kust väljapääsiks on vaid uus re-volutsioon. Kui vaba eestlaskonda iseloomustab võrdlemisel suur üksmeel suurtes põhitõetmistes, siis seda elavam on olnud diskus-sioon meetodite, taktika ja eriti ka kodumaaga kontaktivormide ko-ha. Dr. V. Uibopuu oma aastapäeva kõnes, hiljuti prof. Karl Aun Kana-das, org. kongressil Uustalu ja Laantee, kõik on rõhutanud paral-leelste ja alternatiivsete seisuko-hade vajalikkust ja isegi positiiv-sust meie võitluse praeguses staadiumis. Sellised seeskohad on väga tugevad eestlaste keskmises ge-neratsioonis, täiesti domineerivad aga nooremate juures.

Reante Kaasik: Helsingi kokku-leppe positiivset toimet näeme nüüd iga päev ka rootsi ajalehte-des, kus seda kasutatakse üha rohkem aktisoonides perekondade ühendamiseks, iga laadi nõuandmise esitamises N. Liidule inimvaba-duse sektoris. Ka rootsi valitsus on Helsingi kokkulepet kasutanud taotluses pöördumistes Moskva poole.

Tõnis Kint: Et Eesti on põlluma-janduse arengus nihkunud N. Liidus esikohale on osalt tingitud ka sellest, et Eestis on praegu kasu-tusele võetud vaid paremad maad, palju põllumaad on aga lastud ka-vastada. Eestlased on ka oanud Moskvat välja kaubelda teistest suurema kontingendil masinad ja eriti nende tagavaraosad. Kon-trollitud informatsioon Nõukogude tagaist, kolhoosidest ja küladest näitab, et seal praegust korda ar-vustatakse ja otse sõlmatakse sel-lise ägeduse ja avalikkusega, mis tihti näib otse uskumatuna. (ERN)

Märt Raud, tuntud koolitögelane, vanim eesti ajakirjanik ja praegu veel tegev kirjamees sai 6. novembril Stockholmis 94-aasta-seks. Kõrgesse vanusesse jõudnud kirjaniku käisid sünnipäeval ter-vitamas ta kodus Bergshamras kohaliku rootsi koguduse ja rootsi pensionäride ühingu esindajad ja eestlaste poolt tema poliitilise kaastööliste ja nimel Põllumeeste Koduast Annus Extra.

keelde tõlgitud maailmakirjandust ja klassikalist eesti kirjandust, milles puudub propaganda. Peame selle oma huvides ära kasutama.

NOORTE-ORGANISATSIIONID:

Suuremates eestlaste keskustes tõttavad paguluse algaastatest saadik eesti skautide lipkonnad, mille keskorganisationsiooniks on Eesti Skautlik Noorte Maleva Rootsis. 31 aasta jooksul on maleva ridadest läbi käinud umbes 8 000 eesti noort.

On tõenäoline, et skautluses noortes sisendatud rahvustunne ja keele harjutus on mõjunud vil-jastavalt eestluse arendamisel. Maleva on läbi teinud tõusu ja mõne perioode, kuid praegu on põhjust teatud optimismiks. Meil on tänu rootsi võimude uuele poliit-tilale nüüdsel ajal kergem saada riigi- ja kogukonna toetust juhtide kursuste korraldamiseks ja noorte ruumide üürimiseks. Vajame nüüd lastevanemate endi huvi, et nad õhtaksid rohkem noori astuma skautlike noorte ridadesse.

On loomulik, et ülikoolides õpiv eesti noorus senisest enam raken-dub üliõpilaskondade, intlimorga-nisationsioonide ja poliitiliste organi-

sationsoonide tšõõse. Selles vanuses kerkivad esile eriti kahekuultuuri-luse ja rahvusliku identuse proble-emid, mida noored ise peavad lahendam.

Suureks abiks siinjuures on noorte suvisõmpuositumite korral-damine, näit. tüüp: Kanada Met-sailikool, Gimo rahvatülikool, Noortetõõ suvekursused jne., kus noored saaksid omaalgatuslikus korras ja oma vaatevinklist endi probleeme arutada. Järgmine Gimo rahvatülikool on kavandatud suveks 1976.

Meie järelekasvu "to be or not to be" otsustatakse eesti kodudes. Ilma lastevanemate hviita ja abita puuduvad väljasaated ka teistel rahvuslike tegureil. Meie koolikol, noorteorganisationsioonidel ja üliõp-laskondadel on tänu rootsi võimude muutmud hoiakule sisserändajate vastu senisest suuremad eeldused oma tegevust tühustada.

Võtame vastu mille ulatatud abistava kää pererahva poolt ja asume oma noortetõõd välja ehi-tama. On arvatud üldiselt, et aeg tõõtab meie kahjuks. Muutunud poliitilises olukorras on siiski põh-just suuremaks optimismiks – nüüd on aeg tegutseda.

Karikaturist kes sai peksa oma töö pärast

Romulus Tiitust, vabariigieksid populaarsemaid karikaturiste Gori ja Krustoni kõrval avaldas hiljuti vene salapolitsei KGB häälele "Kodumaa" nimist nimebrist läbiiva kirjutise, milles jutustas oma elamusid karikaturistina enne II maailmasõda. Huumorimees Tiitus oli igasuguse totalitaarse riigikordade vastane. Kuidas tal meie kodukodust fashismiga alia vapsismiga kokkupõrkeid oli, sellest on tal nüüd hea jutu jutustada, ja KGB õnnistus veel pealekauba. Kuid ega Tiitus pooldanud ka punast fashismi. Sellest ta loomulikult ei tohi tänapäeval puitsatadagi.

õiale panebi!" pihib Tiitus, ridade vahelt "kodanlikke kombelid" nardes.

Politilise kõrglaineuse ajal, kolmekümne aastate eesme pool, oli Tiitus palguti päris valus solvaja. Kui seati üles riigivanema kandidaadid, tegi Tiitus kandidaadi J. Laidonerist äärmiselt teotava pildi "Postimehe" kaanandes "Sädemed", kujutades luupetud kindralit pankur Scheeli käru vedamas, rahapatakas sõdaks plitsa otsas ees.

Kui vahepeal vapsid peagu juba nagu hakkasid võimule pääsma, oli tema hea sõber prod. J. Vasar talle sõbralikult käti õiale pannud öelnud: "Sina ära karda midagi, sinu poome küll Jaan Tõnissoni õunapuu oksa üles, aga nii, et varbad maha ulatavad." J. Vasar, kellel oli teinekord head huumorit, võis tööpeolest sel meol kibeda pilkernehaa muheda talja teha.

ROMULUST VAEVAB SALAMURE

Romulus Tiitus jutustab, et kaklustes on ta ka ise olnud vahel nagu natukene süüdlane. Kord oli ta teotanud ühe katseiltsilase au. Kuidas see lugu just oli, seda Tiitus ei jutu- taks, kuid kohtus oli ta olnud kaotajaks pooleks. R. Tiitus luskab seda lugu kirjutades, et õigust ta pole saanud seepärast, et peksa- saaja või teotatu oli olnud katse- ltsilane.

Tiitus teab ka praegu muidugi väga hästi, et katseiltsilane polnud mingi privileegitud klass, nagu Hitleri-Saksamaal natsid, vaid päris tavaline kodanik. Iga teine eestlase mees oli katseiltsilane.

R. Tiitus jutustab edasi: "Ja kui keegi vanade ürikute sirvija peaks leidma "Postimehe" lehekülgedel sellise teate: Kaitse- liidu Tartu osakond avaldab tänu härra Romulus Tiitusele toetus- summa eest sada krooni, siis argu ta mõelgu: "Vaata aga vaata, või tema tagurilise rahajõhudega ühes mestis!" sest vaid treilistid pääsmiseks sai minust katseiltsilid finantseerija."

See katke on mitmet pidi "õpet- lik". Esteks see näitab, et Tomu-

lust on ammu vaevanud salamure, et kui keegi äkki leiab vanast aja- lehest selle teate, siis ei mõista võtmehed nalja. Seepärast rut- tab ta seda juba ette ära seletama. Teiseks näitab too Romuluse pilt- mine kuitvõrd ängistav on olukord punarezhimil all, kus isegi süütu "eksimised" kauges minevikus võivad saada saatuslikuks. Hirm on see, mis vaeab nõukogude- maal inimesi ja see hirm paistab ka Tiituse artikli ridade vahel rei- jeefelt välja.

Jalestuskirjutise lõpul R. Tiitus ütleb:

"Oma 28-nda sünnipäeva künni- sel leidn end äkki raamatupidaja ametis oma mööndunud elu bilanssi tegemas. See oli päeval, õigemini öösel, kui paravilisi lappisin atse- tooniga oma kannatada saanud prilliraame - viimane kord."

Tiitusel on nüüd prilliraamide heaolu garanteeritud. Nõukogude korra all ei tule enam kõne allagi, et võiks hakata tegelasi kariee- rima, prilliraamide kaotamise asemel karikaturist kaotaks juba pikaks ajaks vabaduse, kui mitte üli. "Kodanliku aja" juhtumite meenutustes kajastub kuidagi läbi riideid R. Tiituse valkne unistus nendest headest aegadest, kus sai kõverpeeglist joonistada vabalt ja täiesti omatahtsi. (Ajaratas/VES)

Holberg haiglas

CHICAGO (VES) - Tiefsal- tuse viimne elusoluv ilge, leesole- vuseaegne poliitik Johan Holberg, kes praegu elab Chicagos, palgu- tati haiglasse, kus talle tehti ve- rellekanne.

Üle 80 a. vanuses olev Joh. Hol- berg tegi mööndunud aastal läbi operatsiooni ning tervisekontrolli- leidisid arstid, et tal on vaja lisa- verd. Joh. Holberg elab USA-s Eesti Vabariigi välispassiga.

Boräsi Pärnu-lipkond kutsub noori ühinema

BORÄS - Pärnu lipkonda kuu- luvad noored Allingäslä, Boräsi, Dalsjöforsis, Fristadis, Viskaforsis ja mujal kutsuvad üles lipkonnaga ühinema kõik eesti noori Boräsi piirkonnas. Tulge ja tutvuge! Kui meeldib, ühinege meiega! On to- redam, kui meid on palju, ja ühen- duses on jõud! Vanemad, kel hun- du-hellakese-ealised lapsed, või- maldage oma lastel tutvumist eesti skautlusega, paljudel juhtudel on see talle endilegi päris uus ja meeldiv tutvus! Skautid-gaid: ja- rjuri-ealised, kirjutage või heli- stage ja kumake järgi, mis meil just teile pakkuks! Lipkonna aadress: on: PÄRNU, Box 571, 501 08 Boräsi. Telefonid informaa- siooni saamiseks: 033/480 33 Sigrid Põdrus, 033/619 03 Ruth Laas.

jälgima lipkonna tegevust koon- dustel, väljasõitudel, laagrites. Lugevatust tegevusaladest ni- metame mõned: joonistamine, orienteerumine, skautlikud katsed, rahvuslikud teadmised, laul, tants, mitmesugused mängud, ping- pong, treening õhupõusidega, ko- roona, kanusport, nahatöö, mo- salgitöö, jne. ning väljasõidud Koprametsa, Koitjärvele ja Met- sakodusse primitiivse toiduval- mistamisega ja lõkkeõhtutega.

Praegu on lähim siht jõulupidu laupäeval, 20. detsembril algusega kell 17.00 lipkonna ruumes. Jõulu- näidendi ja muude ettekannete õppimine on käsil. Ngu tavalliselt on ülnavugi jõulupole teretulund kõik vanad ja noored lähedalt ja kaugel. Järgmine suurem siht on veebruaris koolivaheajal toimuv tallaager ERTUM-i vabaõhupir- konnas Fristadis.

1976. ja 1977. aastal toimub ar- vukalt lõbusad väljasõite, toreid la- lagreid ja huvitavaid kursusi, osa- nelist ettevalmistamiseks 1978. aastal toimuvaks suursõudmuseks - maailmalagrikis Amerikas.

Kogu see intensiivne tegevus saab tolmuda ainult tänu oma rahvusliku uhkuse ja kohusetunde säilitanud lastevanemate alalisele kaasajale ja tänu noortesõprade maajanduslikule toetusele. Noorte eriline tänu kuulub perekond Kai- si Dalsjöforsis ja Boräsi Eesti Naistringile väärtuslike luterilvi- tude pidea ametamise eest. (SP)

Referaat taeva- laotusest Lundis

Lund, (EPL) - Lund-Malmö eesti Pensionäride Ühingu järje- kordsel kokkuleluki Eesti Majas Lundis kõneles rohkearvulisele kuulajaskonnale tähtseldane, fil.lic. Katrin Särg Linnuteest Grand Canyoni perspektiivis. Re- ferent vilbis teadusliku stipen- diadina 8 kuud Ühendriikides ja tolmestas maailmaruumi vaastusi peamiselt Arizonas, Grand Ca- nyonis, kus asuvad parimad ob- servatooriumid ja on puhast selge öhk kõrgmaal, mis soodustab vaastusi.

Peale ava- ja tervitussõnu Ühin- gu esimehel August Mõttusel kuulati põnevalt noore teadlase et- tekannet kosmose mõttumusest, mida ta selgitas Amerika-resisil tehtud ülevõtetega. Oma ette- kandega algul märkis ta, et Arizona Colorado platoo asub 2000 m. kõr- gusel ja selle läänepoolse väikese linna Flagstaffi lähedal üleval mägedes asub observatoorium, kus ta töötas.

Observatooriumil on suuremaid teleskoobe, mille peegli läbimõõt 2 m ja see on sisustatud tänapäeva moodsamate instrumentide ning muu sisseadega. Maailma suu- rim peegel-teleskoop asub Pal- morali observatooriumis. Selle peegli diameeter on 5 m. Venelased ehitavat uut teleskoopi, mille peegli läbimõõt tuleb 6 m. Aga juba teevad ameeriklased ettevalmi- stusi veelgi liiglaslikuma tele- skoobi ehitamiseks peegli 7 m ee- trilise läbimõõduga.

Grand Canyoni piirkonnas asub hilgelaik 15 km läbimõõduga. Selle on tekitanud üks tohtu suu me- teoor, mis süia on alla kukkunud 20.000 aastat tagasi.

Edasi referent asus kõnelema Linnuteest. See on kui hilgel valge vaip taeva laotuses. Meie pisikene maakera koos päikesesüsteemiga kuulub ka Linnuteesse. Arvatavate, et Linnutee süsteem koosneb ka sajast miljardist tähest. Nendest võime näha palja silmaga vaid 5000 tähte. Linnutee valguskogu kesk- joon - galaktiline ekvaator on mõttumate kaugete, nõrga val- gusega tähtede kogu. Linnutee kosmiline difuusse materiaa koosneb osaliselt gaasist ja tol- must. Gaasikujuline kosmiline materiaa koosneb oluliselt osas ve- sinikgaasist. Meie päikesesüsteem ei asu mitte Linnutee tsentris, nagu varem arvati, vaid asub palju maad sellest eemal.

Linnutee roteerib ümber telje, mis läbib tema südamiksi. Päike võib os sellest keerlemisest 250 km/sek. Selle kiirusega vajab Päike 200 miljoni aastat, et roteer- ida ühe ringi Linnutee süsteemi tsentrumi ümber! Linnutee välise vormi jakesemise üksikasjalise struktuuri uurimine on väga kom- pliitseeritud probleem sest meie ise asume süsteemi keskel ja suur osa Linnuteest on seotütu meile var- jatud tumeda kosmilise materiaa- ga.

Fil. lic. Katrin Särg

Kogu Linnutee tähtedesüsteem on läbiloikes suunaga galaktilisele planeedile ka 100.000 valgusaasta. Meie Päike asub selle süsteemi ääremaal ka 30.000 valgusaasta Linnutee tsentrumist. (Üks valgu- se aasta on tee, mille valgus kiiru- sega 300.000 km/sek. läbib ühe aasta jooksul ehk 9.460.500 miljoni km.)

Andromeda galaks on lähim meie päikesesüsteemile. See asub kahe miljoni valgusaasta kaug- sel. See sarnaneb meie Linnuteele. Viimane ei koosne üks tähtedest vaid ka gaasidest. Tähed teikvad gaasidest, mis thinevad ja tsen- trumis teikvad tuumaprotsessid. Osa tähti aga "surevad" lõhkemise teel ja pihustuvad maailmaruumi. Linnutee omab kindlaimelise spi- raalstruktuuri. Uriides kaugel asuvad galaktikad, uurime sel- lega ka oma ajalugu maailma- ruumi loomuses, - märkis lõ- pukes Katrin Särg.

Ettekannet kviteeriti kiiduaval- dustega ja esimese imetles noore referendi laimatusi, head eesti keelt. Järgnenud kõhvilauas lauldi "elagu" sünnipäevalapele Kata- rina Daniellele, kes oli seekordse lauatamise üheks tragikaks pe- renaiseks. Järgmiseks Ühingu liikmete kokkulekukes määrati esmaspäev, 15. detsember kell 14 Eesti Majas. See on ühtlasi liikme- tele pühade-eelseks jõulukoos- viitmiseks kõhvilauas jõululau- de ja jõulukuusega, kusjuures jõulukõne peab Elsa Roos. Pere- nastena hoolitsevad jõululaua eest Katarina Daniel, Emille Kivie, Anni Löökene ja Hildur Mõttus.

Esimehe kokkulekukes uuel aastal on esmaspäeval, 19. jaanuaril kell 14 Eesti Maja, Lundis.

OSVALD VIIRSOO

Herbert michelson kutsuti Sak- samaa eestlaskonna esinduse poolt Eesti Kesknõukogu liikmeks Sak- samaa volinikuna ajapududel lahkunud Peep saluri asemele. Herbert Michelson, tuntud skaut- luse tegelane ja Eesti Raama- tuasta peakomitee esimees elab New Jerseys.

Ka Esindus astus välja vangide eest

Nagu eesti organisatsioonide kongressil astus Rootsi Eestlaste Esindus välja apelliga Tallinnas kohtu all seisnud eestlaste kait- seks. Apell sunniti massimeedu- melle, avalikkusele ja riigivõimu- le. Esimehe Olof Muruki pooll alla kirjutatud apelli kirjeldatakse vilt kaebaluse "tolma", mis ei seise vägivallatõudes vaid ai- nult nõudnud inimõigusi. Kõik viis, ütleb apellis, on meie kohtu- pidamist olnud "ettevalmistami- sel" mentaalhaiglas, neist kaks kuulsas KGB-instituudis Serbskis Moskvas.

Esinduse apell nõuab, et Eestis kohaldataks inimõigusi, et lõpet-

taks venemistamine, et kütüditatule võimaldatakse kodumaa pöörd- mine, et vene väed maalt ee- maldataks ja et Eestis tolmuksid vabad valimised UNO valve all.

Rootsis on protesteeritud ener- giliselt rõhumeis ja vägivalla va- stu, vilmatil Tahillis ja Hispaanias. Oleks vajalik teostada protes- taktisooni, kohtuauaste, kaitseks Eestis. Antakse ka protestide aadress: ENSV Ülemnõukogu, Lõssi plats 1, Tallinn või N. Lõdu suursaatkond Stockholmis.

Apellile olnud lisatud kodumaa- l UNO-le saadetud memorandumite koopiad ja Sydvenskna Dagbladeti artikkel Sergei Soldatovi traagi- kast.

"Roosad prillid" andsid teatripublikule hea tuju

Stockholmi eestlaste sügisese teatrihoovaga avasid sel aastal mäletavasti juba augustikuul lõpul kauged küllalised — Kanada Eesti Teater August Mälu näidendiga "Tähevarjus". Meie oma teatritest andis Pinna Stüdio oma avatenduse laupäeval, 8. novembril, Sõdrateatris, esitades Hugo Raudsepa komöödia "Roosad prillid".

Teatrisõpradena oleme tänukskulud, et Pinna Stüdio, trotsides kulusid, oma etenduse andis teatriteas miljöös. Nii sai see kujuneda väärikaks ja pidulikuks austusavalduseks eesti ühele silmapaistvaimale ja populaarseimale näitekirjanikule. Hugo Raudsepa kannatustee okupeeritud kodumaa vägivalla tingimustes ja ta hukkamine Siberis on vaid üks paljudest traagilistest inimsaatusetest, mis meie maad ja rahvast on tabanud.

Seda meie ei saa unustada. Kavalehte lugedes tundsin puudust, et muude fotode kõrval ei leidunud näidendi autori fotot ega ülevaadet tema elukäigust ja kirjanduslikust loomingust, samuti kirjutust "Roosade prillide" teema kohta. Noorema generatsiooni oma teatripubliku peres oli sel teatritüüpi rõõmuvastavalt suur ja selle olukorra säreline informatsioon vajalik. Nii võidame uusi sõpru oma kultuurirühmitest.

Komöödia "Roosad prillid" tegevuspaikaks on teatavasti idülliline suvituskohal Elva Tartu lähedal, mille mämmivaiguline hõng ja karastav järevest on meie paigadele tuntuks. Näidendi peategelane, pensioneeritud näitleja Siim Pungerja (prototüübiks autorile olevat olnud tuntud näitleja Leopold Hansen), elab siin tagasihoidlikult, hankides kasinale pen-

sionile lisaasissetulekut pensionaadist suvitajale.

Näidend on kirjutatud 1934. pöördelaasta meie vabariigi poliitilises ajaloos, millele eelnes majanduskriisi periood kolmekümne aastate algul. Kuid neid aktuaalsusi Hugo Raudsepp sedita ei puuduta, peateemaks jääb siin Siim Pungerja oma laadne elutragöödia, ta roosade prillide elufilosoofia — õrnroosa unistus oma Melisandest, oma nooruse armastusest... Roosad prillid on sümbolise tähendusega eluval, millesse komöödiategelased oma lemmik-petekujutelmadega klammerduvad. Roosade prillide kandmist võime märgata tänapäevalgi, ka siis kui neid varjataks mustade taha...

Oma põhiolemuses on Hugo Raudsepp humorist, mitte kohtunik, veel vähem prohvet või maailmaparandaja. Ta vaid aetab meid me peegelilidi ette, jättes järelduste tegemise meie endi hooletaks. Ta naer salav küll valusalt, kuid teatritest lahkudes on meil tunne, et iga üks on saanud paraja mõdu järgi. Ta on inimesetundja, kes elu vaatele kõlmetõstava, kõlmetõstava pilguga. Raudsepa komöödiat lavallist mõjulepääsu kannavad individuaalsed nüansid, sageda karakterid ja hästileitud situatsioonid.

Hugo Raudsepa tugevaimaks küljeks on silaks sõna, mille kasutamisoskus on arendatud meistrilikkuse. Ta dialogid on rahvalikult mahakaks, kulgeb sujuvalt ja särtsab teravmeelsust. Ta kasutab meeleid valmuksid paradokse ja pikantseid mõistatandimisi.

Siim Pungerja esas esines Jussel Romel. Kodumaal me oleksime seda osa nimetanud benefit-siandi rolliks, kus üks näitleja saab suveräänseid hilla ja kus etendu-

se sissetulek läheb temale. Pagulasteater (ka mitte teatrid Rootsis) säärast premeerimise moodust ei tunne. Jussi Romel sai siin on akommiiku talendi rikkalikku suutmis ja pakatavat mängulust ülevoolavalt esile tuua, nii südametsoojas hoidmises kui ka kavalavas asjalikkuses.

Pansionaadi alalist elanike hulka kuulub Mall, lesknaime, kes juba kümme aastat on taitnud pereemanda kohuseid ja kes peab nagu endastmõistetavaks, et Siim temaga kord abiellub. Seda, vastandina Siimule ja teistele unistustele elavatele tüüpidele, kahel jalal kindlalt maakamaralet toetuvat osa kehastas hea usutavusega ja mängurõõmsalt Karin Holm.

Malle tütar Taali, kes on teenijaks pensionaadis, mängid Tiina Randviir. Taali osa oli talle lavaristeks. Tünal on väliselt eeldusi lavatööks ja kui huvile lüandub püüdi hool ja kutsealane studio (eriti kõnetehnika alal), võime loota tõeolulisele pealekasvu teatritele.

Näidendi ülejäänud tegelased on suvitajad, pensionaadid üürilised. Siin on ennekõike Siimu suur armastus Melisande oma mehega, vaeunud kapitalist Matsoni pealinnast, nende tütar Vivi ühe oma peigmehe advokaat Taaverega ning Matsoni protežeehe kunsti Koorits. Kvinteti tegelastele on autor osanud anda igale ühele oma nio ja tegumise.

Melisande, keda kehastas silmapaistva ilmekusega Lea Trepp, on ahnuteva hingeeluga fantaseerija kokott, ta tütar Vivi, keda mängis hea toimetulemisega Mari Kiiman, on hingelaadilt enam elujäneline rõõvloom. Oga Pärtel kapitalist Matsoni sabis suurepäraselt oma ossa väikse rahu ja impeeriiva hoiakuga. Aleksander Pihl kunsti Kooritsa näis jätis hea mulje oma logardi eluga ja niper-naadiliku liikumisega. Advokaat Taaverele, keda mängis Elmar Kold, on autor annud pisiosa, mille teostamine sabis ansambli raami.

Parunproua Anderkas, keda kehastas Signe Pinna, ja pensioneeritud professor Bordonosov, keda kehastas Lauri Nurmisaar, kuulsid vähemurarusena. Iseseisvusssege Eesti ühiskondlikus elus mõneti nagu perifeeriasse. Need tüübid olid nooremale generatsioonile teatritpublikust võibolla vähe tuttavad ja pisut nagu omapärased. Signe Pinna ja Lauri Nurmisaare osatööstus oli ilmekakas, tüüpi tabavalt iseloomustav ja tähelepanu köitv.

Meeldivat üllatas Lauri Nurmisaar. Ta on seni esinenud vaid väiksemates kõrvalosades, nüüdse osatööstuses oli kindlust ja siemist kandejõudu, mis ilmutas loomuliku andekust teatritöös.

Sõdrateatri lavatühnilised võimalused lasid efektiselt esile tõusta ka Roman Väli professionaalse meistrilikkusega teostatud lavapildid, mis andis sügavuse ja maailmse perspektiivi. Tegelasid riletus tüübikohane ja heameelne.

Signe Pinna oli lavastajana teinud suure ja tulemusetrika töö, saavutades ansamblikindluse ja sobiva hoo. Esimene vaatus läks kuldajärgi pukselt, lavastamiskäsi sisseelamine võitis aega. Järgnevat vaadust kulgesid sujuvalt. Oli marulisi aplause ning tabavaid replike laval saatsid publiku lõbusad naerutirtsutused teatrisaalis.

Etenduse lõppedes kogunes ansambli lavale vastu võtma väga rohkearvulise publiku kiiduvaidlusi ja tänu meeleolurikka ja tujuküllase teatritüübi eest.

Ed. Reining

Helena Vadi, Stockholm Karolinska Instituuti biokemik, viibis USA-s pooleaastasel õppereisil vastavates uurimisastutustes. Ta esines ettekandega hiljutu Batelle uurimislaboratooriumis Columbus. Ta külastas USA-s viimise ajal ka eestlasi Washingtonis, California j.m.

Invandrarverketi toetusraha jagamisel ei leidnud eestlased talveliskorras ühist meelt.

— Ja nad ütlevad, et meil pole võitlusvaimu — puha lora!

Uudiskirjandus

AUHIINARAAMAT

Rotalia kirjandusvõistlusel auhinnatud tödest on jõudnud eraldi iseseisvate raamatutena trükkotta 1. auhinna saanud Juhan Kanguri essee "Vaim, võim ja vabadus" ning 2. auhinna saanud ja kahe jutustusega täiendatud Johannes Kaupi "Üksikud rajad tähtede all". Neist jõuab viimasena nimetatule lugeja kätte juba novembrikuu esimesel nädalal ja on üksikraamatuna jõulueelse hinnaga dol. 4.50 (hiljem dol. 6.00) müügil ka selle lehe talituse kirjanduslaas. Neijaraamatulise "Koduraamat" nimelise sarja soodustatud et tellimishind kuni ka lõpuni on tot. 18.00, hiljem kuni 24.00 dollarit. Kõnesoleva sarja nr. 1 ja nr. 2 raamatuliks on üal nimetatud teosed.

Johannes Kaupi "Üksikud rajad" töötat kujuneda üheks alulaadseimaks raamatuks eesti kirjanduses üldse. Kui oleme harjunud seni lugema nn. jõulujutustelikes teostes muinasjutulaadseid asju, siis käesolevas kogus on autor ammutanud kõik kogu eestlaste tegelikust elust ja liitnud neist siis kunstipäraseid juhtviku. Seda kinnitab ka teosele antud Henrik Visnapuu motolule kodust kaasa toodud ränkilududest ja autori sissejuhatav põhendus-sõnavõtt.

Jutustustekogu esimene novell "Valgepäine täheleli" käsitleb olusid meie kodumaa a. 1632-34 paigu, millal Eestis jälle kord võimud vahetusid ja inimesed põgenesid maalt, andes esimesi asukaid ka Ameerikasse. Sellal rändas Eestist läbi muide ka Ida-India kompanii organisierija Willem Useilnx, kogudes Rootsis kuninga ülesandel inimesi ja raha Uus-Rootsi, praeguse Wilmingtoni (Delaware) asustamiseks. Selle reisi tulemusi puudutab ka jutustus, olles ühtlasi autori sünnipaiga vanajutuliseks asustuslooks.

Tekste jutustuseks kogus on "Läivaterast sindunud täht" ühe südamasalt randa abiellumata ja laevahukuse mehe kaotanud eestlase draama, leides lahenduse Tallinnas näitlejatarina tegevustat tütre kaudu. Sündmustik areneb iseseisvuseaegse õnneliku jõulu-meelolulise Tallinna raames.

Nagu eelmine, põhineb ka "Elavad surmud" oma ajaliselt laia tegevusväljakuga tegeliku elu ja algab õpetaja Rudolf Kallase poolt Rõuge kirikuraamatust tehtud eksliku surmasissekandega, otsest küll juba õpetaja Holmanni ajal. Edasi viib tegevustik üle

Esimese maailmasõja ja Eesti si jameeste väljaõppeaja Poolas KZ laagrisse ja sealt lõplahenduseks New Yorki. Jutustuses käsitletu ajalooline "matuseala laisraamat" kui ka mustakaaneline pärvik asuvad USA-s.

"Südaõine kirikukell" sündi materjalipudemest, mis jäid ol "Hautataguse Siberi" usutluster (raamat müüdi omal ajal teatavasti läbi 3 kuuga) ja valgusta kõditatud eesti tööjõuetute emad ühte jõuluühendust Siberis, Tomsi lähedal talgas.

Kogu lõpeb auhinnatud jutustusega "Kõrvküüajate teed", käsitleb des inimesi, nendega juhtunud ja saatusi ühes DP-laagris Lõuna Saksamaal, Alpid eeljalimil. N. seal käsitletud tüülikah, ema ära toomine Vene tsoonist, noor rohu teadlasele ohvitser, amputeeritud jaalgaga vana peremees kui ka puuristide ja kaktuse jõulujõuking valmistamine pärinevad tegelik kusest. Kaktuseasaja tütarlaps kaotanud vahepeal surma läbi omi abikaasa (kaktuse saatja) ja tütre abiellus mõne aasta eest uuesti j. elab USA-s.

Kogu on varustatud autori pild ja alkirjanäitega, kaanejooni pärineb kunstnik Ernõ Kohitil ja oli tellitud ning valmistatud oma ajal ajakirjale "Kauge Kodu" ja aga seal ilmunuta. Sellel illu stratsiooni muide kasutas kunstnik modellidena iseenasti kah tollal alaealise tütrega.

Ceausescu hoiatus Portugalile

NEW YORK (VES) — Rumeeni kommunistlik diktaator Nicolae Ceausescu oli esimene riigipea, kes külastas Portugali pärast sealset riigipööret.

Nagu "U.S. News & World Report" kuuleb, oli ta ühtlul Portugali sõjalistele juhtidele, et nad peaksid teetama sotsialistide ning holdma ära kommunistid valitsusest.

Rumeenia, kes on tülis N. Vene-ga, on seisukohal, et Euroopale on kahjuks, kui Portugalis tulevad võimule sealsed ilga Moskva-meelsed kommunistid.

Peaosaline Siim Pungerja, pensioneeritud näitleja (Jussi Romel) oma kostimata elukaaslane Mallega (Karin Holm). (EPL-foto Lep-per).

Murakini mälestusnäitus Eesti Majas

Eesti Kultuuri Koonidise korraldusel avatakse laup., 15. nov. kell 14 Eesti Majas kunstnik Ants Murakini juhitud näitus. Näitus on valitud Eesti Kõrgkoolide ühisele, monotüüpilise ja alvarelle. Näituse avasõna Otto Pajut. Näitus jääb avatuks kuni jõulude-ni.

Ants Murakin sündis 6. jaanuaril 1892. (28. det. vk. järele) Oisukaarli. Oppis kunsti Rudolf v.z. Mühlert juhitud joonistamise ja maalimise alalistel kursustel Tartus aastatel 1908—1910. Samas töötas õpilaseks F.v.Bazani teatrimaali-ateeljes kaks aastat, jatkas õpinguid Austrias ja Ungaris mitmes erateeljes ja kunstistudios.

Esmakordselt esines avalikult Noor-Eesti k. n. st. näitusel 1911/12 aastavahetusel ning võis aastal

1912 tähistada oma 60-aastast kunstilist tegevust. Oli Kujutavate Kunstnike Keskkõhingu asutaja liige ja hiljem selle organisatsiooni sekretär ja abiesimees. Võitis osa igast ühingu näitusest Tallinnas ja ringreisideil.

Kunsti Sihtkapitali poolt korraldatud välisnäitusel esines Lätis, Leedus, Poolas, Ungaris, Itaalias ja Belgias. Rootsis võitis osa Baltimaade kunsti üldnäitusest Lilejaalchis ja eesti kunsti esitamisest Karlstadis, Norrköpingis, Göteborgis ja Lundis. Korraldas kolm erinäitust Norrköpingis, Karlskoga ja Stockholmis. On oma tödega esindatud kodumaa muuseums ja riigiasutustes.

Tema on ilmunud mälestusteos "Päsi riik", milles ta kirjeldab kodumaiseid looduselamusi.

Ants Murakin suri Norrköpingis 11. jaanuaril 1975.

Lellepi-stipendiumid üliõpilasile 76/77

Eesti Üliõpilaste Toetusfondi USA-s rasmides tegutsenud Jüri Lellepi nimeline mälestusfond vahendab endiselt stipendiume eesti soost üliõpilastele vabas maailmas. Fond on alustanud soovivalduste võtustöömõisega stipendiumideks 1976/77 õppeaastaks.

Viljaste aastate jooksul stipendiumidena välja makstud summad on kõikumud kogusummas 10.000 – 15.000 dollari vahel aastas. Ühenduses sihtkapitali asutaja, kausaegse väliseestlase dr. O. G. Lellepi hiljutise surmaga, on tekkinud olukord, kus 1976/77 õppeaasta stipendiumid tulevad määratavalt väiksemad kui minevikus. Tegemist on üheksa nähtusega, mille põhjuseks on sihtkapitali struktuuri muutmine fondi asutaja ja annetaja eeskirjade kohaselt. 1976/77 õppeaastal tegelikult jagamiseks tulev summa selgub arvatavasti 1976. aasta alguses.

Stipendiumid on saadaval õppimiseks alustat järgmistel aegadel: eesti keel, eesti ajalugu, eesti kirjandus, eesti kunst, eesti arheoloogia, eesti muusika, põllumajandus, majandusteadus, inseneriteadus, metsandus, õigusteadus, arstiteadus, loodusteadused, filoloogia, filosoofia, poliitilised teadused, sotsioloogia, tehnoloogia, teoloogia.

Sooviavaldus-anketeid kui ka lisainformatsiooni võib nõutada Toetusfondi juhatusest (Estonian Students Fund in USA, Inc., P. O. Box 377, Wall Street Station, New York, N. Y. 10005, U.S.A.). Rootsi lühikesed palutakse selleks otstar-

belts pöörduda Toetusfondi kohaliku esindaja poole järgmisel aadressil: Eeva Merike kangro, Skördevägen 1, S-222 38 Lund.

Tähtpäev soovivalduste sisestamiseks on 28. veebruar 1976, mis kuupäevaks peavad soovivaldused koos kõigi vajalike lisadega olema jõudnud Toetus fondi juhatuse kätte New Yorgis. Tähta- ja pikendamine ei ole võimalik. Juhime tähelepanu sellele, et soovivaldused vajavad võrdlemisi põhjalikku dokumentatsiooni, mille hankimiseks tuleks varuda vähemalt kuu aega. Järgelikut ei ole mõtet soovivaldusblankette nõudata peale 31. jaanuari. Kõik puudulikult täidetud või hilinenud soovivaldused peavad kahjuks jääma rahuldumata.

Kopenhaageni tribunaalist osavõtnuid

Kopenhaagenis 17–19. oktoobri võitluse osa Rootsi: ERN esindajana saatkonnasõnik A. Koern Kopenhaagenist, Balti Komitee esindajana Anders Larsson Stockholmist ja Ingemar Larsson Malmöst, Rootsi Vabadusliku esindajana: Christopher Jolin ja Curt Bergström. ERF esindajana vilbis Kopenhaagenis toim. A. Lemberg.

Uurimiskomisjonis loeti ette lätlan Ingrida Levitsi tunnistus, mis käsitles venestamisprotsessi hädaõhtu balti rahvaste eksistentsile ja tuleviku. Dokumentatsioon selle tunnistuse osas oli koostatud ja paljundatud Läti Rahvusfondi ja Balti Komitee poolt. Sahharovi aktsioon jätkatakse. Kõigepealt ilmub kogu tribunali dokumentatsioon eriväljaandena, mille levitamisele ka balti organisatsioonid on lubanud kaasabi anda. uurimiskomisjon kavatses ka muude aktsioonide osas oma tegevust jätkata.

Johannes Pedak, Baltimore esindaja USA eestlaste rahvuskomitees, tegi autoliikluses läbi kergehõlpsuse ajutise vereosone rebenemise. Vaatamata kõigele õnnetus tal autot juhtida kõrvalteele ja õnnetust vältida. Ta toimetati haiglasse.

Otsitakse

Jaagup Vahtram'i

(sünd. 23/9 1894, surm. 22/10 1975 Sundbybergis) seaduslikke pärijaid. Teatada:

ADVOKAADFIRMA ERVIN PANG

Wahrendorffsgatan 8, 111 47 Stockholm
Tel. 08/21 80 50 või 21 70 30

600:-

Teie vana televiisori eest, olgu see nii vana kui tahes, kui ostate 26" värvus-TV: TELEFUNKEN, B & O, GRUNDIG, LUXOR, LOWE või PHILIPS.

Just praegu müüakse odavalt ka stereo-seadmeid.
Helistage veel täna tel. 45 13 00 või 45 13 50

Eestlased ostavad tavaliselt
TELEFUNKEN'i

normalms radio
& elvaruhus ab

Strandamnsplan 2, MIDSSÖMARKRÄNSEN

Leinateated

Türit, Eestis, suri 5. augustil Marie Anna Helene Reitham, n-na Mahlstein, sünd. 25. mail 1902 Narvas.

Armast sõpra

Praost

Martin Ots'a

mälestavad leinas

KARIN KARASK

perekonnaga

VIKTOR LEHES

perekonnaga

IDA NOORKOKK

HEINO RIOMAR

perekonnaga

BORIS RÄTSEPP

perekonnaga

MARTA SÄKKI

perekonnaga

ANITA TOBRO

VIKTOR VÄINA

perekonnaga

Praost

Martin Ots'a

mälestavad leinas

ALBERT SIKKAR

perekonnaga

ALFRED KANG

perekonnaga

ED. KÄGI

perekonnaga

G. PEET

perekonnaga

HARRY VELBERI

abikaasaga

ARTHUR WARROL

ELISABETH JÄNES

Armas abikaasa, isa äi ja vanaisa

Martin Ots

Sünd. 3/11 1895 Suure-Jaanis
Surn 9/11 1975 Göteborgis

Mälestavad leinas

MARIA

EHA

AIDA, AGE, AIN

Eestis

Tav. I. 31.6

Matusetalitus toimub teisipäeval, 18. novembril kell 13.30 S:t Pauli kirikus Göteborgis. Muldasängitamine 19. novembril kell 13.00 Norra Kyrkogårdenis Lundis.

Lugupeetud, armastatud

Praost

Martin Ots'a

mälestavad

PEREKONNAD AUS

Esiklitsunas ja Göteborgis

Meie armas

Ellinor Kirnman

Sünd. 31/10 1905 Tallinnas

Surm. 8/11 1975 Stockholmis

Mälestavad leinas

KARIN MESTER

MONIKA MESTER

LEO ja MARGARETA

KIRNMAN

VEND,

VENNA- ja ÕELAPSED

perekondadega Eestis

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 3. detsembril kell 13.30.

Heliga Korset kabelis Metsakalmistul.

Head ja ustavat perekonnasõpra

Praost

Martin Ots'a

mälestavad sügavas kurbuses

LEIDA ja JUHAN
SAARSE

MARGARETHE PUUSEPP

ÜLLE ja KOIT
PUUSEPP

Oma armast vilistlast

Martin Ots'a

mälestab sügavalt leinates

EESTI
ÜLIÕPILASTE SELTS

Austatud ja armastatud

Martin Ots'a

mälestavad

LINDA OJA

MELITA LOHK-KÄRRBERG

STIG KÄRRBERG

Jaagup Vahtram

Sünd. 23/9 1894 Eestis

Surm. 22/10 1975 Sundbybergis

Mälestavad

SUGULASED ja SÕBRAD

Matusetalitus toimub teisipäeval, 25. novembril kell 14 Norra krematooriumis.

Meie perest lahkus

Praost

Martin Ots

Mälestab leinas

GÖTEBORGI EESTI
PENSIONÄRIDE ÜHING
JA JUHATUS

Kallist öde ja tädi

Viia Silts'i

mälestavad leinas

VEND

abikaasaga

VENNALAPSED

perekondadega

Puhka rahus!

Leinateated

Tallinnas suri 11. septembril leitnant Juhan Priikask, sünd. 13. juulil 1912 Viljandimaal. Kadunu lõpetas iseseisvuse ajal sõjaväe tehnikakooli. Teises maailmasõjas langes vene sõjavangi ja viidi Voorikute söekaevandusse, kust ta 1965 oktoobris pääses kodumaale, kus ta töölisesa sai tööd kummi-vabrikus.

USA-s suri 21. septembril Aleksander Meri, sünd. 18. jaan. 1901.

Long Islandil USA-s suri Helene Olmet.

Jumala kutsel maiseks eksistentist surma läbi lahkunud

Praost

Martin Ots'a

mälestab ja avaldab kaastunnet abikaasale ja tütrele kristlikus lootuses

EELK LÕUNA-ROOTSI KOGUDUS

"Õnnsad on surmud, kes isandadas surevad nüüdsest peale, tõesti, ütles Vaim, nad hingavad oma vaevadest, sest nende teod lähevad nendega ühes!"

Joh. ilm. 14.13

Armast sugulasest

Praost

Martin Ots'a

mälestavad sügavas kurbuses

HELENE ja ARNOLD KIVIMÄE

PRIT ja JÄRVO KIVIMÄE perekondadega

Meie armas

Johan Toots

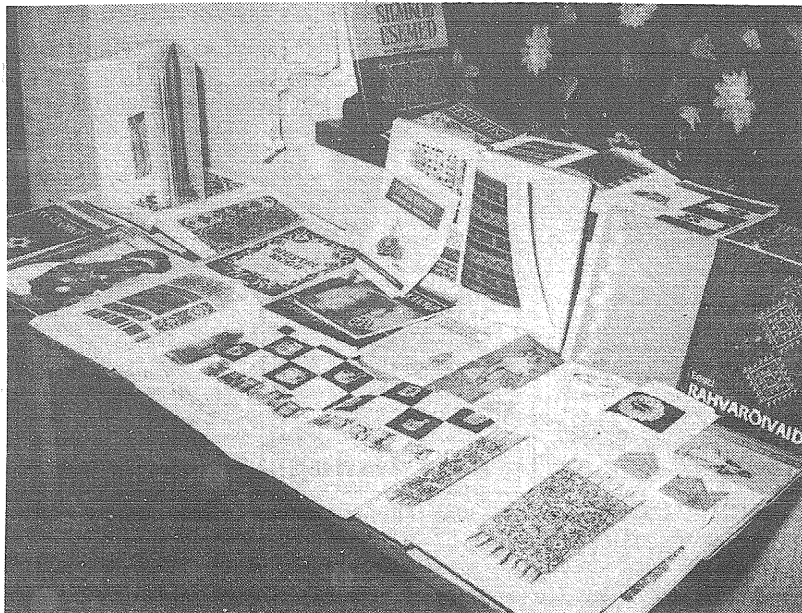
Sünd. 13/7 1887 Uulus
Surn. 11/11 1975 Stockholmis

Leinavad

URVE

HILDA

Matuse Tallinnas toimub reedel, 21. novembril kell 13.00. Upptäandise kabelis Metsa-kalmistul.

Raamatute osakond rahvakunsti näitusel Göteborgis. (Foto Kopler).

Rahvakunsti näitus

Alg. lk. 1

rikkamaks. Samal ajastul tekitab äkki Lõude-Eestis, Tallinna ümbruskonnas, üks pesa, kust tulevad välja triibulised seelikud ja hakkavad levinema üle maa, välja arvatud Setu- ja Võrumaa. Sinna nad ei jõua.

Mis seda värvilisust põhjustas, ei tea praegu keegi ütelda. On aga teada, et triibuline seelik ei ole eesti alampära. See esineb kogu Euroopas, ilmneb kõrgema selt-konna riietuses ja on puhtal kujul empiirajajärgu nähtus. Hiljem avastati vana Mayeri kaubamaja seelikuide proovid, mis toodi sisse välist 17. sajandi lõpul Tallinna daamidele. Nendel proovidel on kõik need triibud olemas, millede järgi naised hakkasid seelikurideid kuduma.

Meil oli kogu aeg kontakt Euroopaga. Ei tarvitse sugugi hõbeneda, et mõned esemed on väljast sisse tulnud. Hoolimata sellest, et eesti rahvas elas orjuses, oli tal siiski vaimne kontakt välismaailmaga.

Samal ajal hakkavad ka Põhja-Eesti rannikul ilmuma lillmusterid, mis on seni täiesti tundmata. Meie rahvapärane ornamentika on teadupärast puhtal kujul geomeetiline. Nagu kõikide soomesugu rahvaste juures. Puuavad looma ja inimese motiivid. Lilleornament ilmub

esialgu käistele ja on musta-kirjaga.

See kuulub Hispaania varasema aja ornamentikasse. Mustale järgneb valge ja seejärel tulevad äkki värvid mängu. Nii näeme täiesti võõraid elemente eesti ornamentikast. Tuhbid, roosid, iga-sugu kellukad j.m. On palju sugulust Ungari rahvakunstiga. Pole aga midagi tege-mist algupäraselt sugulusega.

Oleme neid ühest Euroopa-allikast saanud. Lilleornament "õitseb" nimelt juba katoliku kiriku riietuses. Rahvas oli nohe kooperina. Esimast kasutati lillilisi ornamente linnadaamide poolt. Hiljem levisid need rahva hulka. Umbes samal ajal teki-vad Saaremaal lillikirjalised tanud, kuigi erinevas stiilis.

Nõnda loobutakse Põhja-Eestis endisest geomeetrisest ornamendist. See säilib veel vaid eesti võodes nii mandril kui saartel. Esineb mandril lõbusamates värvides, domineerivalt punases. Saartel esinevad süngemad värvid – must ja sinine. Üldiselt aga – kui võrd kõrvale jätta – näeme, kuidas Lõuna-Eesti on seni alal sootuks konservatiivsem.

Mis puutub üldse rahvakunsti, siis on Kagu-Eesti (Setumaa, Võrumaa, Lõuna-Tartumaa ja osa Mulgimaad) kinni hoidev mustast ühevärvilistest (ümberpursade) seelikust ja vanast geomeetrisest ornamendist, mis on nähtav ka nende tanudel. Põhja-Eesti on seega edumeisem.

Lõude-Eestis ilmnes 17. sajandi lõpul muidki asjaolusi. Näiteks illekannud. Need on ilusaimad just Lõude-Eestis. Siis ornamentika hobuste rangipuudel, kannukõrvadel jne. Lõuna-Eesti arenes seavast majanduslikult.

Seoses kontaktidega väljajäspole mainis prof. Ränk ka naiste tanusid. Neid esineb kõikides maades ümber Balti mere, eriti aga Hansa-linna-des Põhja-Saaksmaal. Hansa-linnad on meie rahvakunstile vahendanud palju Lääne-Eu-

roopa mandri elemente. Kirkkukunstil on sugulus lill-lekirjaga. Samuti esinevad lütrid kirikuriietuses, keska-jast peale katoliku kiriku riietuses.

Riias on sealse Mustapeade klubi seinas avastatud kirikuskulptuur, mis kujutab piiskopi müsi. See on täpselt samakujuline nagu kõrge Harju-tanu, millest on kannud Mohu naised ja pruudid. Häl-legi suur eeskujud katoliku kirikust.

Prof. Ränk võrdles lõpuks eesti rahvarideid maaber-rahvaste omadega. Lähimal selal on rootslased.

Rootsis tekkisid juba tollal, kui eesti naise seelik oli veel must, värvilised (roheline ja punane) elurõõmsad seelikud. Tume värv iseloomustab ka eesti rootslaste rahvarideid. Meie ja eesti rootslaste värviskaalas on vähe erinevust. Ka seelikulõigetel on mõnesid ühiseid jooni rootsi seelikute-ga.

Näit. Anseküla naise kõrge värvilga seelik, ulatuv kuni kaenlani – see leiame Rootsis ja ka mujal Euroopa ala-del, kus rahvakultuur on püsinud, nagu Püreneeel ja Alpides. Seega on nimetatud seeliku kuju olnud üldeuroopaline.

"On huvitav", lisas prof. Ränk, "et rahvas elas orjuse tõttu väga sulatud alal, aga kultuurijooned ulatusid üle piiride. Väimsed lained ei saa ka tänapäeval pidurda-da."

Prof. G. Ränga ettekande järel esitas sopran Hilja Ivalo kolm rahvaviisilist laulu: Kui mina noor veel olin, Ei saa mitte vaiki olla ja Kus on kurva kodu? Lauljatar, nagu see on tal tavaks, teostas ka ise klaverisaate.

Rootsi-poolse külalisena võttis sõna muuseumijuhataja dr. A.T. Nilsson. Ta soovis näitusele head kordaminekut ja tõi siia üsna põgusalt mõned näited sellest, kuidas rahvakunsti ja tarbeesemed on levinud ühest maalt teise ja ka mäilemas suunas. Näit. pootshaak, millega tüma-

Vene...

Alg. lk. 1

saatkonnale oli alla kirjutanud ka tema juuriline nõuandja Pavel Vesselov, keda aga saatkond ei ole avalduses politseile märkinud.

Vesselov jutustab, et pr. Johanson hiljuti tõlkis ühe Rootsis puudutava inglise raamatu vene keelde.

Samal ajal tulitati daami Moskvast elavat ema ja Leniingradis elavat venna, kumal oleval "vale mõtteviis" ja ei poolda Nõukogude kommunismi.

Vesselov raporteeris saatkonnaametniku rootsipoolset sõnavabadusse tungimist välisministeeriumile, misjärele vene ametnik Stockholmist varsti kadus. Kui tüüd suvel pr. Johansonit tööandja, kes ühtlasi töötab rootsi reisibüroole gidina, ette pani teda ühe vene turismigrupi gidiks, siis astus Inturist etsekohe vahele. Tal ei olevat "õiged poliitilised vaated".

Vesselov leiab, et venelased ebasobivalt sekkuvad rootsi tööturu vahetordadesse. Poliitise juurdus peab nüüd selgitama, kas vene saatkond tööpoolest oli hirmul pr. Johansonit ees, nagu eeldab vastava paragraafi juures rootsi seadus.

Rahva...

Alg. lk. 1

vilgas. On olemas mitu head koori. Pagulased peavad, nagu eestlased kodumaal, laulupidusid. Ka kujutava kunsti alal on tegevus produktiivne. Eestlaste hulgas on tõusnud mitu graafikut, maalijat ja kujurit. Üheks neist on rahvusvahelise kuulsuse saavutanud graafik-maalija Karin Luts Stockholmis. Oma algkool annab eestlastele hea põhhariduse.

Väikeste rahvakultuuri ainsus jõud on kultuuris. (EPL:AI)

USA-s, Bridgetonis, N.J. suri 7. okt. Richard Suur.

Tallinnas suri 2. augustil Triina Johanson, sünd. 3. okt. 1888 Saaremaal.

takse palke veest välja, on levinud Rootsis kaugemale alla poole, ja näit. korsten, mis on esinev Eesti maachitustes, on kandunud Lääne poolt Eestisse. Samuti on Pakri saarelt pärinevad toole, milleid sel-tuleh ette Lõuna-Rootsis.

Pr. Kägi tänas esinejaid ja andis vana eesti kombe kohaselt igale esinejale eestikirj-lised labakud.

Pärast näituse avamistall-tust anti prof. Ränga, muuseumilektori Karin Aasma, pr. Kägi ja teiste asjatundjate poolt seltsiis väljapanekute kohta.

Vile päeva jooksul, mil näitus Eesti Majas toimus, vaatas seda ligi 600 külastajat. Avalatitel viibis rootsi prominentse külalisena veel pr. Ingrid Osvald-Jakobson, kes on Hemsjösförbundet president Põhjalas. Sellesse koduküsitõltilu kuulus liik-mena ka Eesti iseseisvuse ajal: Külastajate hulgas oli ka Tjörni muuseumi juhataja ins. Leif Olsson.

Näituse ülevõlmine Lääns-paribankeni' näituseluumi on avanud suurepärase võimaluse eesti rahvakunsti tutvustamiseks rootslastele. (EPL/MA).

Televisioniprogramm

TV1 lõrdag

9.15 Let's talk business. Färg.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finlaasiprägiga program:
9.30 Tapahtumia. Aktueell magast
föör tinskeprika.
10.00-11.00 Torpparit. Väri.
Torpparid - om denftinskatörpar-
institutionsena historia. Färg.
1.05 Por favor 2. Färg.
15.25 Aktueell i veckan. Textat. Färg.
15.50 Tipsekstra. Färg.
17.55 Högsmåbän. Färg. Från Mar-
garetykyrkan i Oslo.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Stättiga roviägär. Färg. Skott-
lands ledande ornitolog Chris Mylne
bland kungörn, fiskguse, tornfalk,
kärrhök och pilgrimsfalk.
18.30 Från A till Ö - en resa orden
runt. Färg.
Medv. Birgitta Andersson, Bert-Ake
Varg, Staffan Hallerström.
19.00 Karusellin. Färg.
19.30 Jorden runt på 80 dagar. Färg.
Del 6.
20.00 Karusellin, forts. Färg.
21.00 Aktueell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.25 Kojak. Färg. Telly Sava-
las som kriminalkommissarie Theo
Kojak vid New Yorkpolis.

TV2 lõrdag

Dagrepris:
13.00 Kvällsöppet. Färg.
Dagrepris:
14.00 Herrakap och tjänstefolk. Färg.
13. Smärteam fred.
Dagrepris:
15.00-16.00 "Segern är viss". Färg.
Film om Angola av Per Sandén och
Rudi Spee.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Sesam. Färg.
18.00 Lördags - om frimärke. Färg.
18.30 Cirkusfamiljen. Färg. Cirkus
Knie, en känd schweizisk cirkusfa-
milj och deras liv i och kring ma-
negen.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Önen - svensk långfilm från
1985 efter Stig Daggersmans debutro-
man från 1945. Regi: Christina
Schollin, Harriet Andersson, Hans
Eriksson, Tor Isedal.
21.35 Gary Engmans program - pas-
tor Ludvig Jönsson. Färg.
22.25 TV-nytt, väder.
22.30-22.55 Lördagsfarsen: Rhoda.
Färg. 5. "Jobb på gång".

TV1 söndag

9.30 Por favor 2.
9.00 Högsmåsa från Enslövs kyrka i
Halland, past. Anders Broholm.
10.15 Jordbruk -75. Färg. Konkurren-
sen om vattnet.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finlaasiprägiga program:
10.45 Uutisvilkko. Nyhetsveckan.
11.10 Lasten TV: Kuperkeikka. Väri.
Barnprogram: Kullerbyttä. Färg.
11.30-11.45 Minä laulan lapselleni.
Kristiina Halkola laulaa kehtolau-
lujä.
Jag sjunger för mitt barn. Kristiina
Halkola sjunger vaggvisor.
1.10 Fokus. Textat. Färg.
14.40 Arvingarna. Färg. 5. Extra gif-
termåstiltänd.
15.30 Jorden runt på 80 dagar. Text.
at. Färg. Del 6.
16.00 Kontakt med tecken. Textat.
Färg.
16.30-17.00 Familjesconer. I går kväll
hos Märten och Tobias.
17.15 Inge' nytt under solen: Jag -
en chaufför, tjedisk TV-berättelse.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Baronessen går under jorden -
amerikanisk långfilm från 1942. Regi:
Leo McCarey.
I rollerna: Ginger Rogers, Cary
Grant, Walter Slezak, Albert Dekker,
Albert Bassermann, Ferike Boros,
Harry Shannon, Natasha Lytess,
John Banner.
20.00 1812. Färg. Ett ödesdigert år för
Napoleons kejsardömdö, det år då det
misslyckade fälttåget mot Ryssland

blev inledningen till kejsarens fall.
Händelserna kom senare att inspi-
rera Tjarkovskij till ett musikalliskt
verk, som här har bildsatts.
20.10 Människan och naturen. Färg.
Längtan efter makt.
21.00 Aktueell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-21.45 Söndagskväll, kyrkoh.
Anders Åkerlund och kammarkören
Mixturen. Färg.

TV2 söndag

10.20 Bitte 1. Färg.
10.30-11.00 Förskoleprogram: Om -
Janet 7 år från Ghana. Färg.
15.00-16.35 Stora famnen. Svensk
långfilm från 1940. Regi: Gustaf Edg-
ren.
I rollerna: Sigurd Wallén, Olof Mo-
lander, Erik "Eullen" Berglund,
Hjördis Pettersson, Britt-Lis Edgren,
Gerda Lundquist.
16.35 Världsmästarötte i bowling.
Färg. Amerikanska proffsspelarna
Cheryl Kominsky möter världsmästa-
rarna Britt Cederblom och Svea
Ljungkvist samt Gun Karlsson.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Mumindalen. Färg. 12. Den för-
sta våren.
17.40 Finska folksåger. Färg. 6. Ren-
skidjången.
17.55 Öronen - tecknad serie. Färg.
18.00 Sämt fick vi ökra oss förr. Färg.
I Bergsjö i Hälsingland har S'gne
Hall "Gammelskola" för sina barn-
barn.
18.30 Dokument utifrån. Färg.
19.00 Ute - på jaktstug och sjöfågel-
jakt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Pojken med guldbuxarna. Färg.
Andra delen.
I rollerna: Harald Hamrell, Anders
Nyström, Bengt Brunsog, Nils Ek-
lund.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Till en läkare - Italiensk doku-
mentärfilm. Del 2.
22.00 TV-nytt, väder.
22.15-22.30 Innan varden - Marianne
Nordfors, lärare i Uppsala. Färg.

TV1 måndag

Skol-TV:
9.00-9.10 Switch on, åk 3.
9.20-9.40 Människan och naturen, åk
4. 4. Stadens djur förr och nu.
9.45-10.05 Vid Medelhavet, åk 5. 4.
Utvandrastad.
10.10-10.25 The british Isles, åk 5.
Färg. 1. Richmond - Yorkshire.
12.50-14.30 Familjesconer. I går kväll
hos Märten och Tobias.
14.30 Musik på Sing-Sing. Färg.
Medverk. bl a Joan Baez, B.B. King,
The Voices of East Harlem och
Jimmy Walker.
15.50 Bota miljön inte människani!
Färg. Om företagsrådgivning, for-
sörning och arbetsmiljö.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Karino. Färg. 6. Kidnappningen.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Ängst - ingenting att vara
rädd för. 1. En besvärlig unge.
20.00 Swing med... Ove Linds sex-
tett från Köpenhamn. Färg.
20.30 Porträtt av en flykting. Färg.
Del 4.
21.00 Aktueell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.05 Två städer. Färg. Sydafri-
ka två största städer ligger sida vid
sida - det vita Johannesburg och
det svarta Soweto - herrarnas och
tjänarnas städer.

TV2 måndag

15.30 Filmkrönika. Färg.
16.05-16.35 Ute. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30-18.00 Åsa Gåsa Klinga. Färg.
Marie Selander och Finn Zetter-
holm sjunger visor.
19.10-19.20 Bitte 1. Färg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Karin Kavil. Färg. Om att vara

sig själv och spela andra. Karin
Kavil, Dramatensskådespelerska och
en gång teaterchef i Göteborg, sitter
hemma och pratar med producenten
Peter Lundberg.
20.30 Från Timur Lenk till Lenin.
Skisser från sovjetiska Centralasien,
från Uzbekistan och Tadzjikistan
från Tashkent och Samarkand.
21.00 De stora uppfinnningarna. Färg.
1. Nöden är uppfinnningarnas moder.
2.30 Genströja. Färg. SR:s Symfo-
niork. spelar Haydns konsert i D-
dur för violoncell och orkester. So-
list: Chrishan Larsson. Dir. Göran
V. Nilsson.
22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV1 tisdag

Förskoleprogram:
9.20-9.40 Om - det lilla tåget. Färg.
Skol-TV:
10.00-10.10 Switch on, åk 3.
11.00-11.30 Por favor 2. Färg.
Skol-TV:
12.20 Fyra epoker - fyra miljöer.
Färg. 4. 1700-talet, gymn.
12.45 Under David's stjärna, åk 5-6.
Färg. 2. Israel i nutid.
13.10 Efter gymnasieexamen.
13.35-13.50 Let's talk business, åk 1-
3, gymn. Färg.
14.00-14.25 Lärarprogram: Vad är
handikapp? Färg.
Förskoleprogram:
14.30-14.50 Om - det lilla tåget.
Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Kika Digga Ding. Färg. Musik
och teknik med bl a ett besök i
Ralph Lundstens elektronmusikstu-
dio, en skivinspelning med Harpo
och Bengt Palmers samt sång av
Tommy Körberg och Terry.
18.25 Fabernas värld. Färg. Tango
missar nåt smaskens.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Flodens väg. Färg. I det strida
vattnet och längs med strömmen
sjuder det av liv.
20.20 En svensk jazzmusiker. Färg.
Om och med Arne Domnérus.
21.00 Aktueell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Skymningsång. Färg. Del 4.
Såningstider.
22.20-22.35 Let's talk business. Färg.

TV2 tisdag

15.30 Dagrepis: Störhåsan i Borg-
sjö - film av Sune Jonsson.
16.00-16.25 Dagrepis: Rhoda. Färg. 5.
Jobb på gång.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30-18.00 Åsa Gåsa Klinga. Färg.
Marie Selander och Finn Zetter-
holm sjunger visor.
18.40 Familjelagen. Textat. Färg. Tes-
tamentet.
I rollerna: Margaretha Bergman,
Jan Blomberg, Sture Ericsson, Ulf-
Håkan Jansson. Dessutom medverk-
ar Leif Silbersky.
19.00 Kontakt med tecken. Textat.
Färg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Delid sökes - engelsk novell-
film av John Bowen. Färg.
20.35 Anslagsbrev. Färg.
21.00 Fönster mot TV-världen. Färg.
21.35 Kvällsöppet - Siewert Öholm.
Färg.
22.05 TV-nytt, väder.
22.10-23.10 En Biståndsduell i Sku-
rup. Färg. Måte mellan Gustaf Sif-
verstolpe och Gertrud Sigurdson om
Sveriges bistånd till Nordvietnam.

TV1 onsdag

Skol-TV:
9.20-9.40 Föda, kläder, bostäder. 2.
Bl a samman eller sorthem.
9.45 1800-tallistorier: Individ och
samhälle, åk 3, gymn. 2. En bild av
Strindberg.
10.10-10.30 Familjepolitik och famil-
jerätt. 2. "Som andra har det",
gymn.
12.20-12.40 Afrika idag, åk 6. 1. Hos

familjen Chileshe och Chitenta i
Zambia.
12.50-13.05 Let's talk business, åk 1-
3, gymn. Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vår fantastiska värld. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Fiffel i spel. Färg. Film om hur
man kan bli lurad i spel utan att
riktigt veta om det.
19.55 De stora uppfinnningarna. Färg.
20.00 Isnytt: Fallet Johnsson. Färg.
Den 7 oktober 1974 störtade svesaren
Karl Erik Johnsson från hög höjd på
ett bygge. Isnytt visar hur Johnsson
föll och vad som hände sedan.
20.40 Försten stäl. Del 2. Färg.
Medverk. Christer Banck, Gösta
Bredfeldt, Lena Söderblom, Bodil
Malmsten, Birgitta Zachrisson.
21.00 Aktueell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Utvecklingsstörda berättar.
Färg. Föräldrasamtal.
21.55-22.55 Brahms: Symfoni nr 1, c-
moll op. 98. Färg. Israels Filrtarmo-
ska Örk.

TV2 onsdag

15.30-16.30 Dagrepis: Gyllene år.
Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30-18.00 Åsa Gåsa Klinga. Färg.
Marie Selander och Finn Zetter-
holm sjunger visor.
19.20 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Teater: Hotet mot Anna An-
derssons liv av Kjell Sundberg.
Färg. Regi: Barbro Larsson.
Medverk. Viveca Dahlén, Marlan
Gråns, Yvonne Elgstrand, Olof
Lindfors, Lena Brogren, Nils
Brandt, Jan Jönsson, Anders Olzon,
Per Gynter, Thomas Hellberg, Stig
Ossian Ericson.
21.20 Om "om" för vuxna. Färg. Tur-
kiska invandrarens liv i Hallunda ut-
anför Stockholm.
21.30 Kvällsöppet - Siewert Öholm.
Färg.
22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV1 torsdag

Skol-TV:
10.10-10.30 The british Isles, åk 5.
Färg.
12.45-13.05 Socialkunskap: Problem i
välfärd. 4. Haninge-gruppen, gymn.
15.35-16.00 Händelser och budskap,
åk 2. Besöket.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Det är viktigt att få chansen.
Färg. Små barn är mer begåvade än
man tror - men det gäller att
vaka deras slumrande anlag.
20.10 Arvingarna. Färg. 6. Mot höj-
den.
I rollerna: Patrick O'Connell, Jenni-
fer Wilson, Jean Anderson, Robin
Chadwick, Colin Baker m fl.
21.00 Aktueell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.05 Sportextra.

TV2 torsdag

15.30-16.30 Dagrepis: Nygammalt.
Färg.
17.00 Förskoleprogram: Om - det
lilla tåget. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Åsa Gåsa Klinga. Färg. Marie
Selander och Finn Zetterholm
sjunger visor.
18.00 Jordbruk -75. Färg. Att arbeta i
jordbruket.
18.30-19.00 Familjetester: Pojken
med guldbuxarna. 2. Färg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Tidbild. Färg. Berndt Ahlqvist,
Olle Stenholm och Peter Werner.
20.30 Två och en flygel. Färg. Lite

minnen och några låtar tillsammans
med Toots Thielemans och Berndt
Egerblad.
21.00 Insändaren.
21.30 Kvällsöppet - Siewert Öholm.
22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV1 fredag

Skol-TV:
10.00 Switch on, åk 3.
10.10 Händelser och budskap, åk 2.
Besöket.
Förskoleprogram:
10.35-10.55 Om - vi bor i samma
hus. Färg.
11.50-12.00 Bitte 1. Färg.
Skol-TV:
12.20-12.40 Afrika idag, åk 6. 2. One
Zambia - one nation.
12.45-13.05 Människan och naturen,
åk 4. 4. Stadens djur förr och nu.
13.10-13.35 Matstater: Avl om
värdeförändelse av Lars Forsberg.
Förskoleprogram:
14.30-14.50 Om - vi bor i samma
hus. Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
17.25 Tapahtumia.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Den siste husläkaren. Färg. 88-
Årige Verner Magnusson i Söder-
köping, som fortfarande har sin
praktik öppen fyra dagar i veckan,
berättar för Stig Lidbeck om sina
51 aktiva år som allmänläkare.
18.30 Sveriges magasin. Färg. Direkt-
sändning från Frognerseteren i
Oslo.
19.30 Smygittarna - om hur ett
gång småsnyglar i Sydfrankrike
förstör ett kärlekspar's möten.
19.50 Om "om" för vuxna. Färg. Tur-
kiska invandrarens liv i Hallunda ut-
anför Stockholm.
20.00 Kulturmagasinet. Färg. Reporta-
ge om ammorunda aktiviteter på
nyppendade Moderna Museet.
Medverk. Pier Paolo Pasolini,
Pentti Saarikoski, Monica Nielsen,
Tommas Bolms, Barbro Dahlin, Jan
Myrdal, Dr Gormander, Sveriges
nye pop-poet Ola Magnell och
andra. Programledare: Lars Helan-
der.
21.00 Aktueell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-23.10 Skrothandlaren's dotter.
Färg. Engelsk långfilm från 1972.
Regi: Harold Becker.
I rollerna: Simon Rouse, Victoria
Tennant, Patrick O'Connell, Leslie
Sands, Rita Howard, Brenda Peters,
Brian Murphy, Jane Wood.

TV2 fredag

15.30-16.30 Dagrepis: Kvällsöppet.
Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Åsa Gåsa Klinga. Färg. Marie
Selander och Finn Zetterholm
sjunger visor.
18.50 Ekots hemlighet. Färg. Novell-
film från Ungern.
19.50 Paper Moon. Färg. 3. Har den
Iran.
I rollerna: Christopher Connelly,
Jodie Foster, Lucille Benson, Iggy
Wolfgton m fl.
20.10 Sifferleken. Färg. Programle-
dare: Bo Slighden. Domare: Carl-
Erik Fröberg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Svenska Ords saga. Färg. Kvar-
blivna bilar ur revyerna Hällingsen,
Konstgärda Pompe, A vilken härlig
fred m m.
Medverk. Lissi Alandh, Sonya He-
denbratt, Monica Nielsen, Monica
Zetterlund, Hasse Alfredson,
Tommy Berggren, Tage Danielson,
Gösta Ekman, Carl-Gustaf Linds-
tedt, Lasse O'Mansson m fl.
21.00 Fredagsdeckaren: Colum-
bo.
Färg. Regi: Alf Kjellin.
I rollerna: Dick van Dyke, Antoi-
nette Bower, Don Gordon, Joanna
Cameron.
23.00 Araber och israeler. Färg. 3.
Golamområdet.
23.00-23.05 TV-nytt, väder.